

Vo vydavateľstve SPN – Mladé letá vyšla oficiálna publikácia Medzinárodnej futbalovej asociácie FIFA k MS vo futbale. Okrem informácií o histórii MS, štatistických prehľadov a charakteristík miest a štadiónov, kde sa budú odohrávať jednotlivé zápasy, sú v publikácii predovšetkým predstavené národné tímy.

Viac sa dočítate na strane 8.

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 04 Komentáre k Starému zákonu. Abdiáš, Jonáš, Micheáš
- 05 Pavol TOMAŠOVIČ: Bezčasie
Beata ŠTRAUCHOVÁ: Sudoku lásky
Z. H. BUKOWSKÝ: Sexodus
Barbara PRIBYLINCOVÁ: A boh stvoril muža
Michal REPOVSKÝ: Leto bocianov
- 08 Sebastian BARRY: Utajené svedectvo
- 09 Cena Hansa Christiana Andersena 2010
- 10 Štátna vedecká knižnica v Prešove
- 11 Rozhovor s jubiliujúcim básnikom Jurajom KUNIAKOM
- 12 Rozhovor s finalistom Anasoft litery 2010 Víťom STAVIARSKYM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNÍHKUPECTVO BENELIBRI
M. R. ŠTEFÁNKA 149, 017 01 POVAŽSKÁ BYSTRICA
TEL.: 042 / 432 27 90

Slovenské:

1. T. Keleová-Vasilková: Sľub – Ikar
2. T. Keresztényiová Sama mama – Evitapress
3. I. Vaško: Milan Rúfus – Slovenský spisovateľ

Zahraničné:

1. P. C. Castová – K. Castová: Označená – Ikar
2. D. Brown: Stratený symbol – Vydavateľstvo Slovart
3. L. L. Hayová: Uzdrav své tělo – Pragma

KNÍHKUPECTVO SLOVENSKÝ SPISOVATEĽ
LAURINSKÁ 2, 813 67 BRATISLAVA
TEL.: 02/5443 3760

Slovenské:

1. I. Vaško: Milan Rúfus – Slovenský spisovateľ
2. T. Keleová-Vasilková: Sľub – Ikar
3. P. Rankov: Stalo sa prvého septembra – Kalligram

Zahraničné:

1. D. Silva: Zradca – Slovenský spisovateľ
2. M. Connelly: Strašiak – Vydavateľstvo Slovart
3. P. Young: Chatrč – Tatran

KNÍHKUPECTVO ARTFORUM
DOLNÁ 8, 975 90 BANSKÁ BYSTRICA
TEL./ FAX: 048/ 415 1335

Slovenské:

1. M. Hvorecký: Dunaj v Amerike – Marenčin PT
2. P. Sibyla: Coffe stories – Coffee and TV
3. T. Janovic: Neber to osobne – Marenčin PT

Zahraničné:

1. J. Kerouac: More je môj brat – Artforum
2. L. Smatana: Jánošci s těžkou hlavou – Nakladatelství 65. pole
3. E. Colfer: A okrem toho... Stopárov sprievodca galaxiou 6 – Vydavateľstvo Slovart

CENA JÁNA HOLLÉHO 2009

CENA JÁNA HOLLÉHO ZA PREKLAD UMELECKEJ PRÓZY

Eva PALKOVIČOVÁ za preklad diela Carlos Ruiz Zafón: *Anjelská hra* (Ikar).

PRÉMIE ZA KNIŽNÚ TVORBU ZA ROK 2009

Ján ŠTRASSER za preklad diela Ludmila Ulická: *Daniel Stein, tlmočník* (Vydavateľstvo Slovart)

Michaela JUROVSKÁ za preklad diela Boris Vian: *Trhač srdca* (Ikar)

Karol CHMEL za preklad diela Jacek Dehmel: *Babula* (Kalligram)

Ján VILIKOVSKÝ za preklad diela Philip Roth: *Rozhorčenie* (Vydavateľstvo Slovart)

Jana BÁLIKOVÁ za preklad diela Douglas Dunn: *Hudba v ovocnom sade* (Literárna nadácia Studňa)

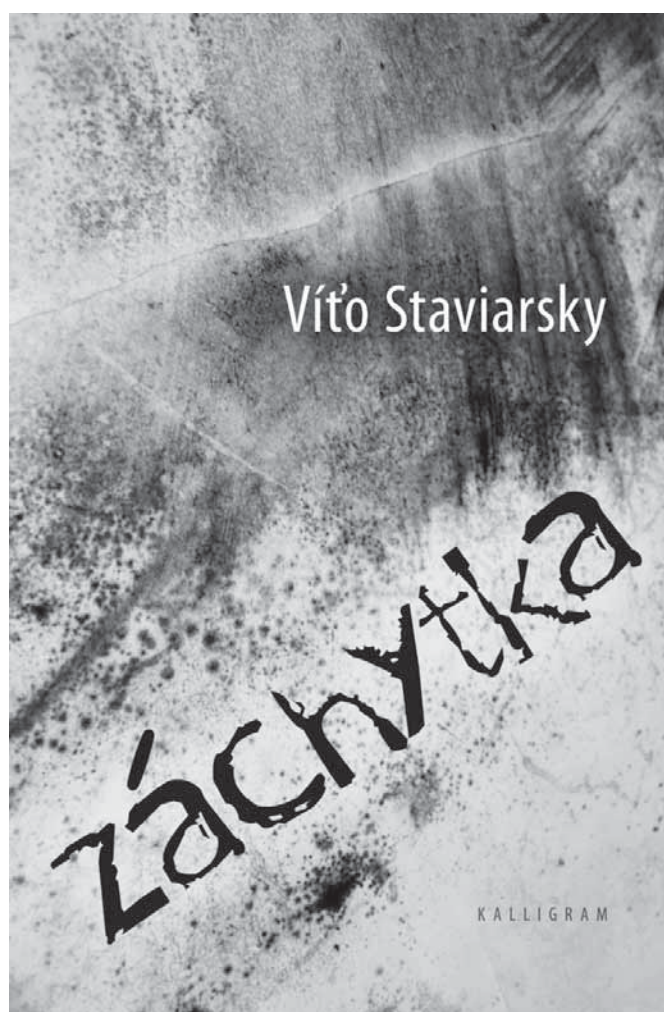
Ladislav ŠIMON za preklad diela Hugo von Hofmannsthal: *Malé divadlo sveta* (Literárna nadácia Studňa)

Peter MILČÁK a Marián MILČÁK za preklad diela Zbigniew Herbert: *Fortinbrasov žalospiev* (Kalligram)

ČESTNÉ UZNANIE LF ZA PREKLAD DIEĽA

Juliana SZOLNOKIOVÁ in memoriam za preklad diel Péter Nádas: *Paralelné príbehy*, Péter Esterházy: *Žiadne umenie* a Péter Esterházy: *Pomocné slovesá srdca* (Kalligram)

Uznania Literárneho fondu za významný edičný čin za rok 2009 získali vydavateľstvá: Ikar, Vydavateľstvo Slovart, Kalligram a Literárna nadácia Studňa.

Vít Staviarsky

Záchytka

Bratislava, Kalligram 2009

Východoslovenský autor Vít Staviarsky (1960) zabodoval u čitateľov charizmatickým románikom *Kivader* (2007). Svojrálne v ňom rozkryl nielen svet rímskych postáv, ale preukázal i značnú dávku empatie k ľuďom na okraji spoločnosti, ktorí svojou originálnou výnimočnosťou vstupujú do svedomia spoločnosti zmierujúcej sa pre nedostatok sebareflexie s vlastnými stereotypmi otvárajúcimi cestu do nepoznaných pekiel.

Druhá Staviarskeho kniha *Záchytka* potvrdzuje túto autorovu orientáciu. Napriek tomu, že ju autor očividne koncipuje dokumentárne, a interpretáciu jej jednotlivosti ponecháva na ochotu čitateľa domýšľať vyrozprávané ľudské kauzy do sociálnych, filozofických i čitateľských dôsledkov, nemožno necítiť vysoký stupeň jeho spoluúčasti na bizarných osudoch, ktoré napokon končia v análoch záchytky či zapisovateľa jej tristnokomických dobrodružstiev. Záchytka je pre rozprávača, oprávnene podozrivého z paktovania s autorom, miestom, kde sa zbiehajú siločiar sociologických pohybov v spoločnosti, zvecnené v príbehoch nešťastníkov, rebelov či neprispôsobivých jedincov vykatapultovaných alkoholom zo svojej každodennej anonymity. Pritom sama inštitúcia záchytky nie je len miestom, kde sa možno bezpečne vyspať z opice a zaplatiť daň za nedovolené vybočenie, alebo kde si podáva ruky zločin s trestom, ale je to rovnako aj záchytná stanica problémov eskalujúcich zo stavu usporiadanej spoločnosti; ak je spoločnosť skorumpovaná, zasiahnutá epidémiou ľahostajnosti k ľuďom a ich osudom a neschopná hľadať dobré riešenia pre všetkých, aj inštitucionálne mechanizmy záchytky sú kontaminované touto diagnózou a jej vychýlení klienti sotva v nej nájdu inú pomoc ako vydedenie, biľagovanie a krutú znovuvýchovu. V týchto mantineloch sa pohybuje i rozprávač či zaznamenávač príbehov ľudí rozličných kalibrov a sociálnych ustrojení. Sám je ambicióznym básnik, ktorý zakotvil ako ošetrovateľ na záchytke. Príveľmi nevysvetľuje, či pre nedostatok iných príležitostí, či z prirodzenej náklonnosti k nezvyčajným príbehom, ktorým sa usiluje porozumieť, ale najmä – ktoré sa podľa vlastného pocitu spravodlivosti bezúspešne učí „ošetrovať“. Je však prav-

depodobné, že obe skryté motivácie hrajú rovnakou mierou svoju úlohu. „Nechcel som nikoho lutovať. Zatažovalo by ma to,“ hovorí rozprávač, no vôbec to neznamená, že všetky tie obeť alkoholu sú mu ľahostajné, naopak, o to väčšmi cítiť jeho spoluúčasti na mapovaní meandrov nelútostného sveta valcujúceho aktérov príbehov. A ak nejaká postava ospravedľňuje svoj poklesok príčinami, ktoré nemajú s ním nič spoločné, môžeme si byť istí, že ju stihne autorova irónia, ak nie otvorený výsmech, o čo v tejto knihe nikdy nie je núdza. Autor naozaj drží svoje postavy v prísnom režime ironickej korekcie. Tak to je, a keby to bolo inak, Staviarskeho knihu by sme mohli priradiť k dlhému radu kníh, ktorými naši autori zvyčajne sebaklamne obhajujú svoju výnimočnú neschopnosť byť súčasťou čohokoľvek. Ani Staviarskeho hrdina, ani sám autor sa nevyvyšujú, ale spolu so svedectvom, ktoré predkladajú, sa pohybujú na jemej, sotva badateľnej hrane svojho vzbúrenectva a svojej asertivity. Celá výpoveď sa takto dostáva do polohy prítlmenej, hoci vonkajškovo až kriklavo farbistej reflexie o konflikte jednotlivca a spoločnosti s trpkou príchuťou tradičnej bezperspektívnosti, či prasto neexistencie ľahkých riešení. Napriek tomu Staviarskeho prózu nemusíme pokladať za prózu bez myšlienkovitej perspektívy: perspektívnosť jej reflexie je v reflexii samej a v jej slobode vidieť v situácii človeka predovšetkým ľudské pulzácie, ktoré nemusia vždy upevňovať ľudské vzťahy.

Kniha zjednotená prostredím záchytky obsahuje tri prózy, ktorých vyčlenenie do samostatných celkov sa dá pokladať za autorský pokus prekonať monotónnu dokumentárnosť. Dva kratšie útvary (*Lacko Berger* a *Andyho žena*) sú však očividne citovnejšie a chvíľami pripomínajú klasické námety slovenskej prózy vrátane rizík zjednodušovania. Náznakovú dokumentárnosť tu vystriedala príbehová kompozícia, ktorej zmyslom je vysunúť do popredia napríklad „pekny“ osud mentálne nedokonalého človeka, či sebazničujúcu vášeň mačisticke založeného manžela, na ktorú existuje odpoveď v podobe vernosti týranej manželky.

Alexander Halvoník

ZRKADLÍME

„...snažím sa, aby som nesklzol do polohy poeta doctus, teda spisovateľ naučený. Pripomína mi to grafomanstvo, keď niekto síce vie, ako sa má písať, ovláda všetky pravidlá tvorenia textu a dogmaticky ich dodržiava, ale samotnému textu chýba duša a autorovi často aj talent. Čítanie je drogou, bez neho si nedokážem svoje fungovanie predstaviť a s písaním je určite späté, aspoň v počiatkoch tvorby.“

Peter Karpinský, Sme, 25. 5. 2010

KDE BOLO

- Nu Spirit Club (Šafárikovo námestie 7, Bratislava) – Literárny cirkus – 24. mája
- Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej v Bratislave – prezentácia knihy Juraja ČERVENÁKA *Strážcovia Varadína* – 25. mája
- Hotel Matyšák v Bratislave – prezentácia básnickej zbierky Ľuboša ZEMANA *Plač vo vetre* – 1. júna
- Dom národnostných menšín v Prahe – vernisáž výstavy a prezentácia publikácie *Vyvolaní/vyvolení*. Slovenské voľby vo fotografii 1994 – 2006 – 2. júna
- Stará škola na Nám. 1. mája v Malinove – prezentácia básnickej zbierky Braňa HOCHELA *Mr Perplex a jeho žiaci* – 3. júna
- ŠVK – Kultúrovzdelávacie centrum v Košiciach – beseda so spisovateľom a historikom Pavlom DVOŘÁKOM – 3. júna
- Zemplínska knižnica G. Zvonického v Michalovciach – celoslovenský seminár Knižnica v zrkadle času – 2. – 3. júna
- Koncertná sála ZUŠ-HO v Považskej Bystrici – prezentácia básnickej zbierky Teodora KRIŽKU s ilustráciami Zuzany VAŇOUSOVEJ *Kresbička drobná navždy visí v ráme* – 4. júna
- Kníhkupectvo Ex Libris na Prepoštskej ul. v Bratislave – slávnostné odovzdávanie Ceny cien za rok 2008 Stanislavovi RAKÚSOVI a Petrovi MACSOVSZKÉMU – 4. júna
- Univerzitná knižnica v Bratislave – seminár Bratislavské bibliografické dni – od 7. do 8. júna
- Divadlo a.ha v Bratislave – prezentácia knihy Petra KRIŠTÚFKA *Blíženci a protinožci* – 8. júna

KDE BUDE

- Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej v Bratislave – prezentácia knihy Michala HVORECKÉHO *Dunaj v Amerike* – 9. júna o 17.00
- FFUK v Bratislave, Gondova 2 – vedecká konferencia Kukučín v interpretáciách – 9. júna o 9.00
- Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne – vedecká konferencia Oravské motívy v diele Martina Kukučina a širšie kontexty – 10. júna
- Hotel Atrium v Malackách – prezentácia knihy Michala HVORECKÉHO *Dunaj v Amerike* – 10. júna o 18.30
- Knižnica J. Fándlyho v Trnave – prezentácia básnickej zbierky Štefana KUZMU *Mlčané nepokoja a Prienik do ticha* – 10. júna o 17.30
- Klub Lúč v Trenčíne – prezentácia knihy Michala HVORECKÉHO *Dunaj v Amerike* – 12. júna o 20.00
- Empírové divadlo v Hlohovci – prezentácia knihy poetky Jany Š. KUZMOVEJ *Zrkadlá a Zazrkadlia* – 13. júna o 17.00
- Slovenská národná galéria v Bratislave – Miroslav MARCELLI číta z európskych filozofov – 17. júna
- Trenčianske Teplice, ArtFilm, Dvorana – prezentácia knihy Michala HVORECKÉHO *Dunaj v Amerike* – 22. júna o 23.00
- Bibiana – Medzinárodný dom umenia pre deti v Bratislave – Výstava k dvadsiatym narodeninám Bibiany – do 24. októbra

V znamení dvadsiatky

Už dvadsiatu knihu vydala v Ikarie Táňa Keleová-Vasilková. Do života ju uviedli v roku 20. výročia založenia vydavateľstva Ikar, ktoré za ten čas vydalo 20 miliónov výtlačkov kníh. Prezentáciu uviedlo vystúpenie 20-členného Bratislavského chlapčenského zboru. Najnovší román *Slub* je však už 21. knihou populárnej autorky, ktorá už predala 750 tisíc výtlačkov svojich kníh. Jej debut vyšiel vo vydavateľstve Printservis. Aj preto dostala od riaditeľky vydavateľstva kyticu 21 ruží, červených bolo len 20. Tá biela mohla symbolizovať tak debut, ako aj ešte nenapísanú knihu. Podujatie moderoval Richard Vrablec. Spočiatku to vyzeralo, že sa natrápi, lebo spisovateľka stratila ráno hlas. Pokladali sme to za fór, mlčiacu Táňu si väčšina z prítomných nevedela ani predstaviť. Čajik a medicínka jej napokon dovolili povedať to najdôležitejšie: je šťastná a ďakuje všetkým, čo jej pomáhajú pri tvorbe a všetkým, čo ju čítajú. Román *Slub* v spoločnosti autorkinej rodiny, priateľov, zástupcov vydavateľstva Ikar a médií uviedla do života Emília Vášáryová. Súčasťou podvečera bol aj koncert skvelého klaviristu Richarda Rikkona.

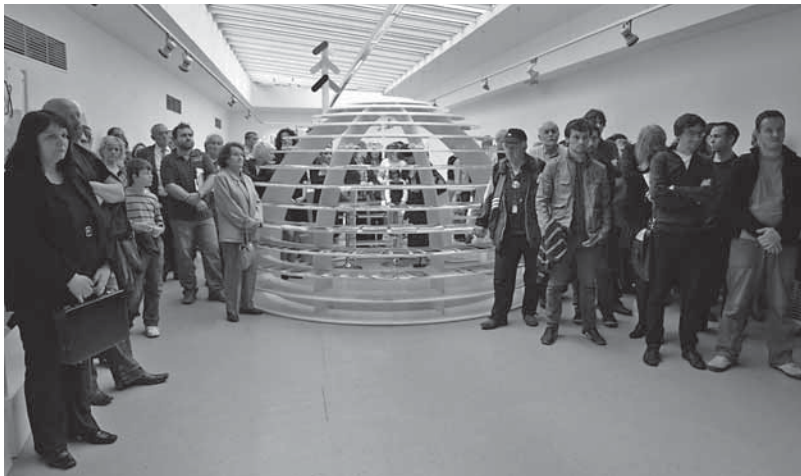
Foto Peter Procházka

Prežite leto a letné festivaly s NAJ knihami

Kultúrno-vzdelávacie projekt *Moja naj kniha* prináša aj sprievodné podujatia. Už 4. júna sa uskutočnila prvá *Veľká výmenná burza detských kníh* v Piešťanoch. Burzy budú pokračovať až do októbra v kníhkupectvách Panta Rhei na celom Slovensku.

Ďalším sprievodným podujatím je *Moja naj kniha pastelkami*, za ktorým sa skrýva súťaž o najkrajšiu detskú ilustráciu postavičky alebo príbehu z najobľúbenejšej knižky. Cieľom projektu je podpora čítania, rozvoj tvorivosti, výchova k sociálnemu citeniu a následne k zlepšeniu psychického a celkového zdravotného stavu hospitalizovaných detí, pre ktoré je projekt určený. Celé podujatie sa uskutoční v spolupráci s profesionálnymi zdravotnými kľaukami z Občianskeho združenia Červený nos Clowndoctors. Do 30. júna môžu deti poslať svoje obrázky do najbližšej krajskej knižnice alebo Slovenskej televízie. V Košiciach sa 15. septembra uskutoční veľká dražba najlepších prác a výťažok poputuje Občianskemu združeniu Červený nos Clowndoctors. Niektoré obrázky budú vystavené v *Knižnom vlaku* na trase Bratislava – Košice a späť 24. a 25. júna.

Projekt *Moja naj kniha* podporujú tvorcovia a herci divadelných súborov Teatro Tatro a Túlavé divadlo. Môžete sa s nimi stretnúť na festivaloch Art Film Fest Trenčianske Teplice –Trenčín, Dotyky a spojenia Martin, Bažant Pohoda Trenčín, Kremnické gagy Kremnica a Divadelná Nitra. Kompletný program sprievodných podujatí nájdete na www.mojanajknih.sk.

Výstava ilustrácií

SLOVAKUNITEDIMAGINATIONS

Slovensko bolo v marci čestným hosťom 47. ročníka Medzinárodného veľtrhu detskej knihy Bologna 2010. Sprievodné kultúrne a odborné podujatia, ktoré organizátori slovenského čestného hostovania – Literárne informačné centrum a Bibiana – pripravili, sa stretli s veľkým záujmom. Mimoriadny úspech zaznamenala aj hlavná výstava slovenských ilustrátorov s titulom *SLOVAKUNITEDIMAGINATIONS*. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Literárne informačné centrum, Slovenská národná galéria a Národné osvetové centrum sa rozhodli úspešnú výstavu predstaviť aj slovenskému publiku. Vo štvrtok 28. mája sa v Dome umenia na Námestí SNP 12 v Bratislave uskutočnila vernisáž reštaurácie tejto úspešnej výstavy. Dizajn expozície je dielom akademického maliara Pavla Chomu, kurátorkou výstavy je Barbara Brathová. Rozprávkový les ilustrácií si môžu návštevníci pozrieť od 10.00 do 18.00 každý deň okrem pondelka do 20. júna 2010. Vstup na výstavu je voľný. Foto Peter Procházka

Nevyužitie myšlienky

Nevzdelanosť nie je výsadou mladých ľudí. Kvitne v každom veku.

Kerouac v Artfore

Keď je Jack Kerouac možno aspoň duchom prítomný, môže z toho vzniknúť pekný večer. V pondelok 24. mája sa o siedmej v bratislavskom kníhkupectve Artforum na Kozej ulici zišli jeho priaznivci a iní zvedavci. Krstila sa jeho nová kniha *More je môj brat*. Vlastne nie nová, stará. Najstaršia. Kerouacov nikdy nevydaný a len prednedávnom objavený debut totiž zapadal prachom, až kým ho jeho vdova neoprášila a neposkytla notes s rukopisom vydavateľom. Artforum bolo jedným z tých, ktoré

na ponuku zareagovalo, a chcelo či nechcelo, knihu vydalo ako prvé na svete.

V pondelok podvečer však toto nehralo úlohu. Dôležité bolo to príjemno, tvorené hlavne ľuďmi, čo sa zišli, ako aj hostami: Robert Roth vynikajúco odprezentoval kapitolu z knihy, Juraj Kušnierik zas krásne o Kerouacovi porozprával. Do toho sa vznášal hlas (a možno aj ten duch) Jacka Kerouaca, ako recituje svoje texty do jazzového podmazu. Krása. Mne sa takéto večery páčia. -lk-

Dni literárnych finalistov

Festival Anasoft litera od 19. do 22. mája predstavil finalistov ceny Anasoft litera 2010 predpoludňím čítaním v školách a podvečernými prezentáciami autorov pre širokú verejnosť. Okrem literárnych podujatí festival ponúkol aj premietanie filmových adaptácií literárnych diel (Smrť sa volá Engelchen od Kadára a Klosa, ale aj výpravny Vynález skázy českého režiséra Karla Zemana). Slávnostné otvorenie v Koncertnej sieni Klarisky v Bratislave moderoval literárny kritik Peter Darovec. Nieslo sa v znamení poviedkovej tvorby Stanislava Rakúsa. Inak skvelý úryvok z knižky *Telegram* zatienil svojim rozprávačským umením sám autor.

Ivana Dobrakovová, ktorá sa medzi desať najlepších dostala svojim poviedkovým debutom *Prvá smrť v rodine*, žiaľ, kvôli chorobe neprišla.

Otvorenie zakončil koncert Slovenských uspávaniek v interpretácii Petry Noskaiovej.

Druhý večer v A4-nultom priestore organizátori rozdelili na dve časti. V prvej sa Dado Nagy porozprával s Pavlom Rankovom o zaslúžene známom románe *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* a súčasne predstavoval knihu esejí poľského autora Krzysztofa Vargu *Guláš z Turula*. Varga, o čom hovorí aj jeho priezvisko, je po otcovi Maďar; v esejach rámcovaných gurmánskym motívom hodnotí s nadhľadom život a myslenie našich južných susedov. Nejde vonkoncom o pokus ojedinelý; naopak, zdá sa, že je len zdôraznením obľuby esejistických pohľadov zvonka. Poliak Mariusz Szczygiel za knižku *Gotland* o Čechoch a Čechách získal ocenenie Európska knižná cena 2009, len nedávno sa u nás prezentovalo dielo Lubomíra Smatanu *Jánošiči s ťěžkou hlavou*, v ktorom Čech (s východoslovenskými koreňmi) píše o Slovákoch. Na májovom

pražskom Sväte knihy uviedli knihu maďarského historika Istvána Kovácsa venovanú poľským dejinám. Krzysztof Varga okrem knižky poslucháčom predstavil mechanizmus fungovania ceny Niké – poľskej obdoby Anasoftu – a, samozrejme, hovorilo sa aj o turulovi, pretože mýtický vták sa vyskytuje nielen vo Vargovej knihe, ale i v jednej zo scén románu Pavla Rankova.

V druhej časti večera sa prozaik Karol D. Horváth zhovoril s ďalšími finalistami súťaže – Máriusom Kopsayom (novela *Medvedia skala*) a Lacom Keratom (*Zlý herec*). Autori známi z predchádzajúcich ročníkov Anasoft litery aj z finále súťaže Poviedka viac než priamo o literatúre a vlastných knižkách rozprávali o biede súčasnej literárnej situácie. Bodkou za programom bol koncert skupiny Longital

V piatok sa v A4-nultom priestore ocitli na pódii tri dvojice.

Veroniku Šikulovú zľahka o neľahkej téme poviedok v knihe *Domček jedným ťahom* spovedala Zuzana Belková; Jaro Šrank si vzal na paškál väčšmi odľahčený text Štefana Moravčíka *Záhorácky raj* a záver čisto literárnej časti večera patrili Ballovi ako moderátorovi a Víťovi Staviarskemu, „majstrovi škrtania“ ako autorovi mimoriadne hutnej, realitu presvedčivo odzrkadľujúcej prózy *Záchytky*.

Nasledovala literatúra v dramatickej skratke a svojráznej úprave divadla SKRAT.

Napokon Pavol Vilikovský (*Vlastný životopis zla*) a Peter Karpinský (zbierka magicko-absurdných poviedok *Nanebonevzatie*) spolu s Daddom Nagyom predstavili svoje najnovšie diela v sobotu 22. mája v stupavskej synagóge.

Na vyhlásenie víťaza si počkáme do šestnásteho septembra, dovtedy môžeme čítať a tipovať.

-mf-

WOLKROVA POLIANKA 2010

Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska a Literárny fond vypisujú súťaž mladých básnikov Wolkrova Polianka 2010.

Propozície:

1. Na súťaži sa môžu zúčastniť autori do 35 rokov, ktorí nemajú vydané vlastné dielo umeleckej literatúry.
2. Do súťaže možno poslať najviac 10 básnických textov v súhrnnom rozsahu najviac 200 veršov.
3. Súťažné práce v slovenskom jazyku treba v troch exemplároch zaslata na adresu: Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska, Laurinská 2, 815 08 Bratislava. Pripojiť treba kontaktné údaje (adresa, tel. číslo), dátum narodenia a rodné číslo. Obálku

treba označiť heslom Wolkrova Polianka. Texty súťažných prác sa autorom nevracajú.

4. Uzávierka súťaže je 31. augusta 2010.

5. Súťažné práce posúdi trojčlenná odborná porota. Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska, Literárny fond a Spolok slovenských spisovateľov nominujú do poroty po jednom členovi.

6. Ceny: Laureát Wolkrovej Polianky – 90 eur. 3 prémie po 70 eur.

7. Porota má právo niektoré z ocenení neudelíť.

8. Usporiadatelia súťaže odporúčajú publikovať ocenené práce v literárnych časopisoch.

Ján Petro: Rekviem pre fúkaciu harmoniku Len mi neuleť

Poprad, Vlastným nákladom 2009, 2010

Poézia nemá k hudbe ďaleko. Potvrdzujú to dve knihy popradského speváka a skladateľa Jána Petra, ktoré vyšli v priebehu rokov 2009 – 2010. Debutom hudobníka je básnická zbierka *Rekviem pre fúkaciu harmoniku*. Autor v sebe nezaprie rockera. Nie je to žiadna sladká poézia, často ide o šokujúco pravdivé pomenovanie javov, neraz s trpkým nádychom. Autor sa vracia do svojho detstva v Trebišove, k svojim pobytom v Prešove a v Poprade. Nekladie si servítku pred ústa, neprikrášľuje. Hlásia sa k svojim hudobným a literárnym vzorom. V básni Brian Adams sa objavujú mená, ako Jack Kerouac, Jimi Hendrix, Jim Morrison či Janis Joplin: „*Jimi Hendix, / čo tvoje heroínové Toronto / v máji 1969?... / záznamník / na Chandlerovom telefóne... / cloveče, / strašne potrebujem pomoc... / znova budú zavýjať sirény po NY.*“

Napriek drsnosti výrazu a téme dezilúzie z vývoja tejto spoločnosti autor skúma aj svoje detstvo a nachádza tam jeden nesporný jasný

bod – svoju matku. Rozpráva sa s ľuďmi, ktorých v živote stretol, inšpiráciou sú mu viaceré povolania, ktoré vykonával – od kuriča v kotolni po manažéra inzercie v známom denníku. Aj tieto životné obdobia však hodnotí kriticky, bez skrásľovania. Zbierka *Len mi neuleť* voľne nadväzuje na jeho debut. Ide miestami takisto o drsnú poéziu, ktorá hovorí o autorovom prežívaní dnešných čias. Neobchádza ani témy celospoločenské: „*Ludový hrdina má tiež iné plány / nebavi ho merať čas / od buka do buka / budúcnosť je istá / len v dozornej rade / so špinavou rukou rád si podá ruku.*“ Ale opäť je tu skúmanie vnútorných vecí tohto sveta. Napríklad v básni *Poézia*: „*V útulku smútku už bolo plno / všetko naveky zadané, / skúšali veci objaviť zmysel / v čom boli dávno po mame.*“ Ján Petro spolu s knihami vydal aj CD so svojou hudbou a piesňami. Pri ich počúvaní ešte viac chápeme autora – básnika. A naopak – pri čítaní básní Jána Petra viac rozumieme jeho hudbe.

Pavol Hudák

Vlado Janček: Kocúrov

Levice, Koloman Kertész Bagala 2009

Vlado Janček debutoval zbierkou humorných veršikov *Motyľov* v roku 1999, ktorá sa dočkala už v priebehu pár rokov niekoľkých ďalších vydaní. Aj vo svojej druhej knižke *Kocúrov* robí dobré meno kaskadérskej disciplíny v poézii – slovnej hre, ktorú pestuje na vrcholovej úrovni takých majstrov, ako Štefan Moravčík či v poézii pre deti Miroslav Válek: „*Prvá výstraha // Dnes niekto tajne / balí malíček. / Zajtra ti príde malý balíček.*“ Jančekove básničky – aforizmy vďaka kombinácii vtipu, stručnosti, ľahkosti (knižka má 56 strán a 69 gramov) a aktuálnosti majú potenciál resuscitovať čítanie ako také.

Mimoriadne vydarené je aj výtvarné riešenie knižky, ilustrácie Kristíny KČČ Andrejčákovej, podobne ako Jančekove texty, knižku naoko posúvajú do detskej literatúry. Ale prečo by malo byť milé a vtipné do-

spelym odopierané? *Kocúrov* takmer manifestačne pomáha emancipovať utláčaného dospelého čitateľa z klietky jeho definície, aby napokon neskončil ako jedna z postaviek knižky: „*Bank's not dead // V banke je klietka hanby / v klietke je klientka banky.*“

Do niektorých dlhších textov knižky preniká Jančekovo nadanie autorskej básnickej improvizácie (je častým a úspešným účastníkom čítačiek a performácií, napr. Slam poetry, Improliga, Improkvas): „*Tak už sa to chodí // Celou cestou do lesa / strašne dobre išlo sa. / Celou cestou z lesa / strašne išlo zle sa. // Keď je jedným dobre, / iní majú smolu: / horár ide hore, / dolár ide dolu.*“ Jančekove texty sú prístupné i tej najnepripravenejšej čitateľskej básnickej improvizácii.

Ivana Hostová

Aktuálne

Pavol Korba: Tanec o dušu

Bratislava, Minor 2009

Debut kapucína Pavla Korbu má príjemnú grafickú úpravu a jeho atmosféru doladujú decentné makrofotografie mechanického písacieho stroja od Ladislava Tkáčika. Dýcha z nich zastavený čas, čo oproti dynamike tanca v názve zbierky a motívickému plynutiu duševných obrazov v básňach zaujímavou kontrastuje. Zároveň však hra zaostrených častí záberov a rozostreného pozadia evokuje tajomstvo, čo zas presne korešponduje so spôsobom budovania básne. Komunikácia obrazu a slova sa tak vyrovnáva, pretože základný textotvorný postup Pavla Korbu spočíva v zachytení fragmentov, ktoré sa správajú k celostnému významu metonymicky, v tomto prípade ako časť za celok. Inými slovami: čítame časti, úseky, náznaky (to sú tie zaostrené časti), ktoré si do zmysluplného celku následne doplníme (lebo v momente čítania je celok pre nás ešte neznámy, rozostrený). Takýto postup patrí pri lyrickej tvorbe k základným a k veľmi vďačným – jeho umelecká hodnota sa odvíja práve z čitateľského prekvapenia, keď si čitateľ poskladá jednotlivé význa-

my a zrazu uvidí podstatnú myšlienku či autorský zámer. A tu by som videl problém veršov Pavla Korbu, ktoré sú buď také náznakové, až ich čitateľ nedokáže významovo zoceliť (napr. báseň *Sestry*) alebo sú také polopatistické, že celé čaro tvorenia významov je fuč (napr. báseň *K Tebe*). Prirátajme k tomu štýlovú rozkolísanosť, žánrovú nejednotnosť prejavujúcu sa v striedaní lyricnosti a epickosti v básňach, a takisto neurčitú pozíciu lyrického subjektu, čo je mätúce, potom nám vychádza prvá zbierka Pavla Korbu ako nehotová a poeticky nevyhranená. Výrazným plusom autora je na druhej strane schopnosť v skratke vystihnúť vlastnú duševnú alebo vonkajšiu pozorovanú situáciu a podať jej autentický, blízky obraz (básne *Utešený balíček*, *Mám rád*, *Finta* a i.). Takisto môže niektorých čitateľov osloviť hlavná téma knihy, tematika mužskej spirituality so spektrom pozitívnych i negatívnych vzorov i zážitkov, tiež lásky k Bohu, Božej lásky a jej skrytých či viditeľných prejavov.

Radoslav Matejov

Ivan Wernisch: Hlava na stole

Prešov, OZ Slniečkovo 2008. Preklad Erik Jakob Groch

Pod hlavičkou vydavateľstva OZ Slniečkovo vyšiel v „zošitovej“ publikácii výber zo zbierky Ivana Wernischa *Hlava na stole*. Na obálke nás upúta autorova koláž sľubujúca nezvyčajný zážitok. Hoci sa čitateľovi na prvý pohľad môže zdať, že autor vo svojich básňach zachytáva len akési obrazy, momentky sveta okolo nás, na ich pozadí sa často objavujú existenčné problémy dnešného človeka. Malebný obrázok „nabitý“ senzualnosťou, ale i celkovú atmosféru básne neraz nečakane zvráti pointa. Na dosiahnutie želaného účinku využíva Wernisch kontrasty. Motív svadby sa objavuje popri myšlienkach na smrť, s krásou slnečného dňa ostro kontrastuje nikým nepovšimnutá mŕtvola. Wernischov cynizmus a sarkazmus neraz prechádza do grotesknosti zobrazovaných situácií: „*Kuchár napľul do polievky, /*

Teraz za pootvorenými dverami / Celý biely / Pozerá, ako to chutí.“ Autor sa nebojí zísť až k naturalistickému stvárneniu: „*Mŕtvola za staničným bufetom / Drží igelitku, nechce ju nikomu dať.*“ Básnikovi sa prostredníctvom skratky darí na minimálnom priestore zachytiť ľudské vzťahy v ich zložitosti a komplexnosti.

Uplatnením voľného verša nadobúdajú texty prozaickejší ráz, v dôsledku opakovania slov alebo celých výrazov vo veršoch vzniká dojem riekanky či piesňovej ľahkosti. Vzhľadom na fakt, že ide o českého autora, zdá sa slovenský preklad miestami nedotiahnutý. Potešila by možnosť porovnať dielo v slovenčine s originálom v pôvodnom jazyku. Originalita Wernischových veršov však ponecháva tento drobný nedostatok v úzadí.

Martina Grmanová

BIBLIOGLOSSÁR

FUTBALOVÍ MAJSTRI!
Bratislava, Vydavateľstvo
Fragment 2010
Preklad Ján Ďurčo

Farebný zošit priam uštrikovaný na tieto dni, keď vrcholila príprava na majstrovstvá sveta vo futbale v Afrike. Pracovní zošit pre malých futbalových fanúšikov (od sedem rokov) prináša celý rad úloh a hádaniek, ktoré ich informačne pripravujú na majstrovstvá, aby lepšie porozumeli futbalu, jeho pravidlám i tímovej stratégii hry. Treba napríklad zistiť, aké tričko patrí danému hráčovi, vyhľadať loptu, nájsť desať nezmyslov na ihrisku, či päť rovnakých detailov na maskotoch, alebo v dave troch rovnakých fanúšikov. Zošit obsahuje aj samolepky a výsledkovú tabuľku, do ktorej si počas letných zápasov možno zapisovať výsledky jednej z najväčších športových udalostí roka.

ATLAS VESMÍRU
Bratislava, Vydavateľstvo
Slovart 2010
Preklad Peter Vereš

Vydavateľstvu Slovart patrí na Slovensku jednoznačné prvenstvo v sprostredkovaní populárno-náučnej literatúry z oblasti astronómie a jej ďalších disciplín zaoberajúcich sa výskumom vesmíru. Tentoraz je novinkou *Atlas vesmíru* – vynikajúca zábavná publikácia pre deti od sedem rokov, v ktorej vesmír doslova ožije: sondy putujú vesmírom, sledujete zatmenie Slnka, vyrastie pred vami osemkilometrová sopka na Venuši atď. Kniha to robí jednoduchými papierovými mechanizmami, stačí ťahať, točiť, rozkladať a skladať. K zážitku z vesmírnych tajomstiev okrem presných textových informácií pomáhajú farebné fotografie, názorné ilustrované porovnania veľkostí a vzdialeností, vývojové modely vesmírnych telies a fázy vesmírnych procesov a takisto, ako sa patrí na poriadnu knihu pre malých pozorovateľov, hviezdne mapy. Takýmto spôsobom si deti aj siahnu priamo na tému, o ktorej čítajú a ktorú vidia, zaiste tým dosiahnu intenzívnejší a vzrušujúcejší pocit z poznania.

KNIHA ROKA 2010

Stav k 21. máju

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. A. Straka: Chvatom – Knižné centrum	10
2. J. Karika: V tieni mafie – Ikar	9
3. M. Bielik: Neskutočnosti – Vydavateľstvo Matice slovenskej	8
4. P. Krištúfek: Blíženci a protinožci – Marenčin PT	6
4. P. Tomašovič: Bezčasie – Spolok sv. Vojtecha	6

DEBUT ROKA

1. T. Melasová: Tovar – Marenčin PT	5
2. J. Hargaš: Mám v päťach mafiu – Slovenský spisovateľ	4
3. Z. H. Bukowsky: Sexodus – Ikar	3

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	7
1. Vydavateľstvo Slovart	7
2. Knižné centrum	6
3. Aspekt	5
3. Vydavateľstvo Matice slovenskej	5

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2010

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa: .....

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2010 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2009. Uzávierka ankety je 15. marca 2011.

UČENIE JE ZÁBAVA 1, 2

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Zuzana Mrlianová

Knižky – zošity sú určené pre deti mladšieho školského veku (šesť až osem rokov) na tvorivo strávený voľný čas. Rozmanité cvičenia s farebnými ilustráciami podporujú u detí vytrvalosť, motiváciu, zlepšujú ich pozornosť i pamäť. Hravou formou si tak trénujú a rozvíjajú vlastné schopnosti, učia sa pripravenosti zvládať úlohy. V neposlednom rade obe publikácie prinášajú deťom radosť z vyriešených úloh, ktorá sa ich určite zmocní, pretože sú koncepčne postavené primerane jednoducho a zrozumiteľne.

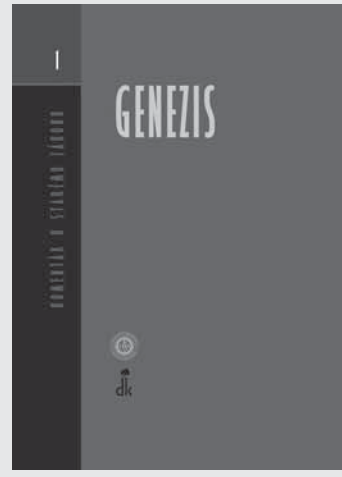
-lč- -rm-

Komentáre k Starému zákonu. Abdiáš, Jonáš, Micheáš

Roku 2008 vydalo vydavateľstvo Dobrá kniha v spolupráci s Teologickou fakultou Trnavskej univerzity prvý odborný komentár k Svätému písmu v slovenčine. Íšlo o prvý zväzok dlhodobého projektu *Komentáre k Starému zákonu - Genesis*. Kolektív autorov vedený Petrom Dubovským vypracoval jednotnú štruktúru jednotlivých zväzkov. Úvod každej kapitoly tvorí nový preklad pôvodného hebrejského textu Biblie doplnený prekladom starovekého gréckeho textu. Nasleduje filologický rozbor state, zaujímavý najmä pre znalcov hebrejčiny a gréčtiny. Najzrosiahlejšiu časť každej kapitoly tvorí sám komentár. Verš za veršom autori vysvetľujú skutočný zmysel menej zrozumiteľných častí a zložitých biblických formulácií vo svetle modernej historickej, literárnej, archeologickej, teologickej a sociologickej vedy.

Cieľom časti Kompozícia je nazrieť na text z nadhľadu, odhaliť zámer autora, vidieť text v širokých biblických súvislostiach a ponúknuť čitateľovi celostné chápanie state. Komentovanie v každej kapitole uzatvára ponuka možnosti aplikácie biblického textu v teologickej reflexii, v pastoračnej praxi a v liturgii. Tento mesiac by sa mal objaviť 2. zväzok *Komentáre k Starému zákonu - Abdiáš, Jonáš, Micheáš*. Autorom komentára je Miroslav Varso. My sme vybrali ukážku z časti Kompozícia.

Jonáš a námorníci

Jon 1,4-16

Preklad hebrejského textu

Jon 1,4 Ale PÁN vrhol na more veľký vietor, takže na mori nastala veľká búrka a loď hrozila stroskotaním.

Jon 1,5 Námorníci sa báli a kričali každý k svojmu bohu; náradie, ktoré bolo na lodi, vrhli do mora, aby ju od neho odbremenili. Jonáš však zostúpil do vnútra lode, lahol si a spal.

Jon 1,6 Tu pristúpil k nemu veliteľ námorníkov a povedal mu: „Čože, ty spíš? Vstaň, volaj k svojmu Bohu! Azda si nás tento Boh všimne a nezahynieme.“

Jon 1,7 I povedali si jeden druhému: „Podťme, hodme žreb a dozvieme sa, pre koho nás stihlo toto zlo.“ Hodili teda žreb a žreb padol na Jonáša.

Jon 1,8 Povedali mu: „Rozpovedz nám, prečo nás stihlo toto zlo? Čo je tvojou prácou a odkiaľ prichádzaš? Z akej krajiny si a z ktorého si národa?“

Jon 1,9 Odpovedal im: „Hebrej som a PÁNA, Boha nebies, sa bojím, ktorý utvoril more aj súš.“

Jon 1,10 Mužovia sa veľmi báli a povedali mu: „Čo si to urobil?“ Lebo mužovia vedeli, že uteká pred PÁNOVEJ tváre, pretože im to rozpovedal.

Jon 1,11 Povedali mu: „Čo máme s tebou urobiť, aby sa more pod nami utišilo?“ More sa totiž búrilo čoraz väčšími.

Jon 1,12 Odpovedal im: „Chyťte a vrhnite ma do mora a more pod vami sa utíši. Lebo ja viem, že pre mňa vás postihla táto veľká búrka.“

Jon 1,13 Ale mužovia veslovali, aby sa vrátili k súši, no nemohli, lebo more sa proti nim búrilo čoraz väčšími.

Jon 1,14 Preto volali k PÁNOVI takto: „Ach, PANE, nechže nezahynieme pre dušu tohto človeka a neuval na nás krv nevinného! Lebo ty si PÁN a urobil si tak, ako sa ti páčilo.“

Jon 1,15 Chytili Jonáša a vrhli ho do mora, na čo more prestalo zúriť.

Jon 1,16 Mužovia sa veľmi báli PÁNA. Priniesli PÁNOVI obeť a zaviazali sa sľubmi.

Preklad gréckeho textu

Jon 1,4 Ale Pán *zodvihol* vietor na mori, takže na mori nastala veľká búrka a lodi *hrozilo stroskotanie*.

Jon 1,5 Námorníci sa báli a kričali každý k svojmu bohu; náradie, ktoré bolo na lodi, vrhli do mora, aby ju od neho odbremenili. Jonáš však zostúpil do vnútra lode, lahol si a *chrápal*.

Jon 1,6 Tu pristúpil k nemu *kapitán* a povedal mu: „Čože, ty *chrápeš*? Vstaň a volaj k svojmu Bohu, aby *nás Boh zachránil*, a nezahynieme.“

Jon 1,7 I povedali si jeden druhému: „Podťme, hodme žreb a dozvieme sa, pre koho nás stihlo toto zlo.“ Hodili teda žreb a žreb padol na Jonáša.

Jon 1,8 Povedali mu: „Rozpovedz nám, prečo nás stihlo toto zlo. Čo je tvojou prácou a odkiaľ prichádzaš? Z akej krajiny si a z ktorého národa?“

Jon 1,9 Odpovedal im: „*Som Pánov sluha* a Pána, Boha nebies, *si ctím*, ktorý utvoril more aj súš.“

Jon 1,10 Mužovia sa veľmi báli a povedali mu: „Čo si to urobil?“ Lebo mužovia vedeli, že uteká pred Pánovej tváre, pretože im to rozpovedal.

Jon 1,11 Povedali mu: „Čo máme s tebou urobiť, aby sa more pod nami utišilo?“ More sa totiž búrilo a *búrka silnela*.

Jon 1,12 Jonáš im odpovedal: „Chyťte a vrhnite ma do mora a more pod vami sa utíši. Lebo ja viem, že pre mňa vás postihla táto veľká búrka.“

Jon 1,13 Ale mužovia sa namáhali, aby sa vrátili k súši, no nemohli, lebo more sa proti nim búrilo čoraz väčšími.

Jon 1,14 Preto *kričali* k Pánovi takto: „*Nedopuť, Pane, aby sme zahynuli pre dušu tohto človeka*, a neuval na nás krv nevinného! Lebo *ty, Pane*, urobil si tak, ako sa ti páčilo.“

Jon 1,15 Chytili Jonáša a *vyhodili* ho do mora, na čo more prestalo zúriť.

Jon 1,16 Mužovia sa veľmi báli Pána. Priniesli Pánovi obeť a zaviazali sa sľubmi.

Kompozícia state

Štruktúra

Priamu reč sprevádzajú aktivity vyplývajúce z rozprávania. Striedanie konania a rozprávania sa v stati pravidelne obmieňa a vytvára nasledovnú koncentrickú štruktúru, zloženú zo šiestich rečí, popretkávaných konaním rôznych osôb (Struppe 1996, 39):

1	Rozprávanie a motív strachu (v. 4.5)
2	Modlitba posádky lode (v. 5)
3	Rozprávanie (v. 5.6)
4	Kapitánova reč (v. 6)
5	Reč posádky lode (v. 7a)
6	Rozprávanie (v. 7b)
7	Reč posádky lode (v. 8)
8	Jonášovo vyznanie a motív strachu (v. 9-10)
7*	Reč posádky lode (v. 10)
6*	Rozprávanie (v. 10b)
5*	Reč posádky lode (v. 11)
4*	Jonášova reč (v. 12)
3*	Rozprávanie (v. 13)
2*	Modlitba posádky lode (v. 14)
1*	Rozprávanie a motív strachu (v. 15.16)

Stať opisuje udalosti počas plavby na mori. Robí to živými dialógmi. Každá jednotlivá reč je uvedená slovom *povedať*, ktoré osemkrát otvára reč.¹ Na rozdiel od predchádzajúcej state Boh tu nehovorí, ale koná. Necháva však prehovoriť osadenstvo lode, pochopiteľne, k Jonášovi. Stále je v popredí Božie slovo, pretože z úst námorníkov viac ráz zaznejú slová narážajúce na PÁNOVO slovo v otvorení knihy alebo na významne udalosti z prvých kníh SZ. Naliehavosť slov je o to väčšia, že ich hovoria cudzinci, a to izraelskému prorokovi. Obracajú sa na neho formou rozkazovacieho alebo žiadacieho spôsobu, teda podobne ako PÁN na Jonáša na začiatku rozprávania. Jonáš akoby nepočul, nerozumel, nevidel. Mlčí, nekoná až do chvíle, keď sa už nedá uniknúť. Prehovorí, až keď ho vrhnutý lós usvedčí ako príčinu nešťastia a posádke hrozí smrť. Jonáš prehovorí a nevyovie nič menšie ako vyznanie viery. Od tohto momentu udalosti naberajú nový spád.

Jednotlivé odseky prvej časti súvisia s im zodpovedajúcimi odsekmi v druhej časti po Jonášovom vyznaní. Príkladným spôsobom sa to dá vyčítať zo začiatku a z konca state. V obidvoch častiach sa opisujú navzájom súvisiace aktivity a opakované slovné spojenia:

1,4-5a	1,15-16
Ale PÁN vrhol na more veľký vietor, takže sa na mori strhla veľká búrka...	I chytili Jonáša a vrhli ho do mora, na čo more prestalo zúriť. Tu pojal mužov veľký strach pred PÁNOM.
Námorníci dostali strach a volali každý k svojmu bohu	Obetovali PÁNOVI obeť a zaviazali sa sľubmi.

To, že PÁN vrhol na more vietor, čím rozpútal búrku, zodpovedá vrhnutiu Jonáša do mora s jeho následným utíšením. Strach námorníkov na začiatku state zodpovedá veľkému strachu pred PÁNOM, ktorý rozpútal veľkú búrku. Podobne aj obrátenie sa námorníkov na svojich bohov má svoj odraz v ich obeť Jonášovmu Bohu a v zaviazaní sa mu sľubmi.

Všetko nasvedčuje tomu, že rozprávaný text nepredstavuje len vývoj udalostí na rozbúrenom mori, ale hovorí aj o vnútornej premene ľudí na lodi ako o následku pochopenia jednotlivých udalostí ako znamení. Prírodné úkazy a jednotlivé úkony tak odkazujú na hlbší zmysel. Tento odhaľuje pravú skutočnosť namiesto zdanlivej. Aj vo zvyšku Jonášovho rozprávania sa nachádza množstvo podobných odkazov v podobe jednotlivých slov alebo činov.

V usporiadaní dialógov je nápadná súvislosť medzi kapitánovou a Jonášovou rečou 4 – 4*. Aj tu sa ukazuje posun od zdanlivej skutočnosti k pravej. Kapitán vystupuje ako zodpovedný za loď a jej posádku, preto prichádza a hovorí k Jonášovi. Vo v. 12 sa ukazuje, že za ľudí na lodi je v skutočnosti zodpovedný Jonáš. Presvedčivo to dokazuje tým, že vie, čo treba urobiť, aby sa more utišilo. Jeho istota vyniká na pozadí kapitánovho neistého konštatovania: ... *azda si nás tento Boh všimne a nezahynieme* (v. 6).

Opis

Jonáš je na úteku pred PÁNOM. Je to jeho odpoveď na Pánovo slovo. PÁN reaguje ihneď. Nie slovom, ale podobne ako Jonáš činom. Vrhá na more veľký vietor. Tento vyvolá búrku na mori i búrku reakcií ľudí na lodi. Naháňanie utekajúceho proroka sa od začiatku do konca odohráva v atmosfére strachu. A niet sa čomu diviť, keďže sa dejú nezvyčajné veci. Veľký vietor vyvolá veľkú búrku na mori. Táto zúri čoraz viac. Keď nepomáha ani

volanie k bohom, ani odľahčenie lode a život námorníkov je v krajnom nebezpečenstve, námorníci donútia Jonáša prehovoriť. Jonáš po prvý raz otvorí ústa a jeho výpoveď mení celý nasledovný priebeh udalostí. Je zrejme, že v centre pozornosti stojí Jonášovo slovo o Bohu, ako to naznačuje štruktúra state. Zmena, ktorú Jonášovo slovo spôsobí uprostred námorníkov, sa dá porovnať so zmenou, akú spôsobilo PÁNOVO slovo v Jonášovom živote. Strach z búrky a zo zúriaceho mora sa pre nich stáva druhoradým. Na jeho miesto nastupuje strach z človeka, ktorý uteká pred vlastným Bohom.

Dôraz, ktorý sa kladie na Jonášovo slovo, v rozprávaní silnie. Keď námorníci kričia každý k svojmu bohu o pomoc a robia všetko, čo je v ich silách, aby zachránili loď a seba, Jonáš mlčky zostupuje dovnútra lode, lahne si a zaspí. Rovnako otvorená výzva kapitána lode, ktorý ho prosí slovami jeho Boha, aby sa naňho obrátil, zaniká v Jonášovom mlčaní. V situácii, keď vzývaní bohovia neodpovedajú a nijaká záchranná činnosť nepomáha, ľudia na lodi sa uchýlia k lósu, aby im ukázal pôvodcu nešťastia. Lós padne na Jonáša. Ten však naďalej mlčí. No posádka lode ho zahrnie mnohoslovnými otázkami. Až v tejto situácii Jonáš hovorí. Dáva odpoveď na poslednú otázku a vyslovuje vyznanie viery o Bohu: *Hebrej som a PÁNA, Boha nebies, sa bojím, ktorý učinil more aj súš* (1,9). Dotýka sa pritom aj strachu visiaceho v ovzduší vyznaním, že sa bojí tohto Boha. Okamžitou reakciou jeho poslucháčov je veľký strach a znova sa naňho obrátiť s otázkami. Tentoraz to už nie sú otázky neistoty, skôr slová hľadajúce cestu k záchrane života. Mužom na lodi sa otvárajú oči a spoznávajú, že sa stretli s Jonášovým Bohom. Za všetkým veľkým a hrozným, čo sa deje, stojí Jonáš ako príčina, PÁN ako ten, ktorý veci uvádza do pohybu.

Nasledujúce udalosti ukazujú, ako pôsobí slovo o PÁNOVI. Ľudia na lodi najprv pomocou lósu (1,7) upriamia pozornosť na Jonáša a na základe jeho vyznania (1,10) prichádzajú k poznaniu. To aj Jonášovi pomáha s istotou poznať, že on je príčinou nešťastia. Názor na svoje konanie však nemení. Keďže je príčinou neustále silnejúcej búrky a ohrozuje život ľudí na lodi, volí si smrť utopením. K svojmu Bohu sa však neobracia. No robia to námorníci, ktorým Jonáš slovom o PÁNOVI otvoril oči. Volajú k PÁNOVI v modlitbe. Pritom presne vystihujú, čo sa v skutočnosti okolo nich odohráva. Prosia, aby neprišli o život kvôli mužovi a zároveň aby omylom nepreliali krv nevinného. Modlitbu uzatvárajú známym slovom o Bohu, akými vyznaním viery v Jonášovho Boha, ktoré vychádza z ich bezprostrednej skúsenosti: *Lebo ty si PÁN a urobil si tak, ako sa ti páčilo*. Slová charakterizujú Boha, ktorý je nad všetkými bohmi, ako o tom rovnakým slovami hovoria texty Ž 115,3 a 135,6. Zároveň tým vystihujú slovo Boha, lebo ono je slovom z jeho úst, ktoré sa nevráti k Bohu naprázdno, ale urobí, čo si on želal, a vykoná, na čo ho on poslal (Iz 55,11).

Následné konanie námorníkov je plné rešpektu pred týmto Bohom. Pokúsia sa pred ním utekajúceho Jonáša vysadiť na brehu z dôvodu, že aj keď pred ním uteká, je jeho prorokom. Nakoniec však musia konať podľa Jonášových slov. Hneď ako ho hodia do mora, ono sa utíši. Tým končí Jonášov útek pred PÁNOVEJ tváre s nepopierateľným výsledkom: pred PÁNOM a jeho slovom sa nedá utiecť. Ľudia na lodi svedčia zasa o tom, že aj odmietnutie a útek pred PÁNOM môže viesť k šíreniu poznania PÁNA.

Rozprávačská technika

Použitie rozprávačského *vajiqtolu* sa v Knihe proroka Jonáša dôsledne dodržiava. Keďže kniha je krátka a rozprávačský štýl príkladne zachovávaný, ponúka sa ako krátka učebnica biblického rozprávačského umenia.

Boh

Cestu poznania PÁNA v kap. 1 vyznačujú aj rôzne predstavy o Bohu. Na začiatku PÁN rozpúta veľkú búrku. Ani Jonáš, ani námorníci ešte presne nevedia, že za tým stojí on. Námorníci, ktorí nepoznajú PÁNA, kričia každý k svojmu bohu (1,5). Odpoveď neprichádza. Nato kapitán lode vyzýva Jonáša, aby volal k svojmu Bohu s tým, že možno *tento Boh* pomôže. Jonáš však mlčí. Keď lós ukáže na Jonáša ako na príčinu zúriacej búrky, vyznáva, že *bojí PÁNA, Boha nebies, ktorý učinil more i súš*. V nasledujúcom rozprávaní sa už spomína iba PÁN, a to tým najneočakávanejším spôsobom: mužovia na lodi – cudzinci – volajú k PÁNOVI a modlia sa slovami hodnými pravého Izraelitu (porov. kom. k 1,14). A nielen to, v poslednej výpovedi sú titulovaní slovami vyhradenými výnimočne nábožnému čitateľovi PÁNA v Izraeli (porov. kom. k 1,16) a obetujú mu Zákonom prikázanú obeť. Z námorníkov, ktorí na začiatku volali každý k svojmu bohu, sa stávajú mužovia preniknutí báňou pred PÁNOM. Ich premenu možno pokojne označiť ako obrátenie. Paradoxne, prostredníkom tohto obrátenia je Jonáš, prorok, ktorý uteká, aby nemusel ohlasovať PÁNOVO slovo cudzincom.

1 V. 1.6.7.8.9.10.11.12.14.

Zastaviť sa, nájsť sa

Pavol Tomašovič: Bezčasie, Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2010

Pavol Tomašovič svojou druhou knihou ukazuje, že patrí skôr k ustáleným autorským typom s vyhranenou poetikou. Autorsky ho charakterizuje preferencia filozoficko-duchovných námetov analyticky i s nadhľadom zachytávajúcimi hraničné stavy človeka. V poetike zas uprednostňuje esejistické rozprávania s minimalizovaným príbehom a maximalizovaním úvahových a opisných pasáží s množstvom lyrizujúcich prvkov, najmä obrazných, ako symbol alebo alegória. Aj preto sa v tomto prípade bežná kontinuálne zapisovaná forma prózy oslabuje v prospech samostatných tvrdení zaznamenaných v enumeratívnom rade, ktorý evokuje veršovosť. Funkčne sa tak zdôrazňuje význam a myšlienka, atmosféra rozprávania, lepšie vyznieva konkrétna situácia či len dejová sekvencia, alebo zobrazená skutočnosť, napríklad: „*Siahol po pohári s vodou. / Vyšiel na balkón, aby to predýchal. / Nešlo to. / Mraky dokonale prekryli blikajúce svetlá / na temnom pozadí. / Tma ako údel.*“ Dôležité však je, že takýmto spôsobom sa dramaticky mení charakter čitateľského času: neplynie, postupuje v zastaveniach. Akoby väčšie biele plochy na stranách po kratších vysádzaných riadkoch zastavovali čas a dávajú priestor vlastnej perceptivej projekcii. Práve týmto faktom chcem upozorniť na výborné prepojenie celkového tvaru s ideami textov: bezčasie nefiguruje v názve ako pekná hĺbavá nálepka a ani tematické variácie bezčasia v jednotlivých textoch nie sú samoúčelné, vzájomne ich štepuje a završuje tvar rozprávania, ktorý bezčasie priamo pri čítaní evokuje.

V štyroch častiach (*Včera, dnes a...; Bezčasie; V toku času; Odkrývajúci čas*) sa stretávajú s postavami vo vyhrotených, existenciálnych stavoch, v momentoch ich bytostného váhania, osobnej transformácie i smrti. V po-

zadí Tomašovičových textov cítiť kresťanskú spiritualitu, preto sú tieto okamihy dôležité, vážne a tragické, no aj poučné a kritické – nesú autorskú intenciu, názor o potrebe zastaviť sa, nájsť sa, objaviť vlastnú dušu a nevidieť jediné pravé hodnoty v zrýchlenom tempe pokroku a zisku. Neraz mi žánrovo pripomínali exemplá zamerané na súčasnosť a nedávnu minulosť, najmä na obdobie okolo politických zmien v roku 1989. Rátajú aj debut Nič v krajine nikoho sa zo všetkých próz kvalitatívne vyčleňuje najrozsiahlejšia v rámci prvej časti *Včera, dnes a...* s názvom *Knihy života*. Väčší rozsah autorovi umožnil viac pracovať so subjektom a zmocniť sa ho výborne. Kým v ostatných prózach, to musíme priznať, sa často až nasilu nakopujú statické výjavy podľa rovnakej umeleckej šablóny, v *Knihy života* nachádzame náznakovitý príbeh skombinovaný s víziou ľudskej budúcnosti zakomponovanej od utópie s uniformnou, dokonale fungujúcou pragmatickou spoločnosťou riadenou racionalitou. Sedemdesiatpäťročný vedec v technicky vyspelej civilizácii objavuje knihu a komunikáciu prostredníctvom slov, čo je pri daných pravidlách priam nehoráznosť. Táto próza je naozaj sugestívna, presvedčivá, mystická a navyše som doteraz v našej literatúre nečítal takú dôslednú, vernú objabu knihy ako semiotického artefaktu. Nečudujte sa preto, že po jej prečítaní pravdepodobne zapochybujete, kto bol vlastne hlavným protagonistom, či človek, kniha alebo oboje. Každopádne medzi hlavných protagonistov Tomašovičových kníh patrí sám čitateľ, pretože nekľučujú pomedzi hodnoty, netýrajú ho super prekvapivými prozateľskými výčini, dávajú mu len možnosť, možnosť pozitívne presiahnuť za svoje bežné žité rámce.

Radoslav Matejov

Príbeh s nádejou

Beata Štrauchová: Sudoku lásky, Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010

Ivana, Viktor, Sandra. Traja hlavní hrdinovia príbehu, ktorý každou stranou dýcha smútkom a zároveň túžbou žiť. Hneď v úvode stratí Viktor ženu a Sandra mamu. Aké je to žiť bez milovanej ženy, ktorá sa starala o všetko a bola akýmsi hromozvodcom medzi mužom a dcérou? Ťažké. Viktor si to uvedomil až vtedy, keď prišiel o lásku svojho života. Nehovoriac, aké komplikované to bolo pre pätnásťročnú pubertiačku, ktorá si hľadá svoje miesto vo svete. Viktor aj Sandra si uvedomujú, že musia žiť ďalej. Ale ako? Viktor sa učí variť, upratovať, prať. Sandra nevie, čo so sebou a už vôbec nie, čo s otcom, od ktorého ju delí vzdialená kilometrová hranica. Obaja vedia, že ich vzťah nie je najlepší. Neustále sa hádajú a len občas pre seba nájdú milé slovo. A aby toho nebolo málo, do Viktora sa zamilovala jeho asistentka – moletná dáma s psychickými problémami, ktorá si tajne vysnívala jeho lásku. Nič však nie je také čierne, ako by sa mohlo zdať a autorka myslela na ľudí znič-

ných smútkom: Sandre aj Viktorovi priniesla lásku, no s ňou aj ďalšie partnerské a vzťahové problémy... Ako sa tento príbeh nakoniec uzavrie?

Aj keď názov pôsobí trochu pateticky a trochu nekorešponduje so samotným príbehom, sory je vcelku zaujímavá a autorka navyše narába s emóciami čitateľa naozaj pozoruhodne. Chápeme aj Sandru a jej prvú lásku, aj bolesť Viktora, ktorý prišiel o milovaného človeka. Tešíme sa, keď Viktor konečne v novom vzťahu ožije a cítime zrazu život aj z príbehu. Finále je trošku priehľadné, štylistika občas školácka, ale konečný dojem je uspokojivý. Príbeh vyfabulovaný životom je uveriteľný, smutný, no dáva nádej všetkým, ktorí sa ocitli v podobnej situácii. Šťastie prichádza v momente, keď ho najmenej čakáme a „čas, napriek všetkému, čo nám vyvedie, milosrdne plynie a nič z toho, čo sa nám prihodí, ho nevyvedie z miery“.

Táto kniha na letné čítanie môže byť!

Lucia Kulihová

Instantný plejboj

Z. H. Bukowsky: Sexodus, Bratislava, Ikar 2010

Román *Sexodus* napísal Bukowsky, nie Charles, ten sa – okrem toho – píše s mäkkým *i*, ale Z. H. zo Slovenska. Či už má tento pseudonym poukázať na akúsi literárnu súvislosť – alebo hádam aj názov knihy, ktorý pripomína román *Sexus* od Henryho Millera – predsa len sa v tomto prípade umelecká nekonformnosť zamieňa za populárny efekt. Hoci autor knihu v jednom rozhovore charakterizoval ako autobiografickú, štylizácia tento rozmer prekonáva a zaraďuje ju medzi nenáročné čítanie s ťažiskom na sentimente a konvenčnej eroticko-pornografickej motivácii.

Aby sa Bukowsky nestratil v haldách tradičných príbehov z červenej knižnice, postavil ten svoj na kontroverziu reprezentovanej jeho hlavným hrdinom a zároveň rozprávačom, ktorý v štrnástich rokoch stráca hanictvo s prostytutkou. O rok neskôr sa z neho už stáva skúsený gigolo a kurevník. No príbeh stojí najmä na klišéovitej téme – dospělý muž sa neustále snaží hľadať dokonalú

lásku, čo vyplýva z jeho schopnosti zamilovať sa do nesprávnych žien a potom sa utápať v trpiteľských spomienkach. Hnacou silou, ktorá ho posúva do bezperspektívnych vzťahov, je – samozrejme – mačovský, teda sexistickou optikou chápaná vášeň.

Základným problémom románu je však nevierohodná psychologická motivácia, literárny časopriestor je neutentický, až príliš rámcovitý, aj v reflexívnych pasážach sa vnútorná intimita stráca za nadhadzovanými floskulami. Cieľový čitateľ obľubujúci tento typ masovej a populárnej fikcie ale nepocíti – azda ide o onú súčasnú *anesthetiku*, o ktorej hovorí Wolfgang Welsch – tieto nedostatky. Bukowsky ho totiž nekonfrontuje s pravou realitou, neútiho k úvahe, ponúka mu len instantnú zábavu, relativne zručne napísanú, hoci dosť vzdúšne a zmechanizovanú. Táto kniha si tak môže nájsť miesto na poličke iba s takými menami, ako Maxim E. Matkin a spol.

Peter F. Rius Jílek

CITUJEME ...

„Na konci chodby na oddelení, kde ležal Filip, bol balkón smerom do bočnej ulice. Bola som v kine a auto som si nechala zaparkované pri nemocnici. Keď som sa vracala, zatelefonovala som Filipovi, aby vyšiel na balkón, aby sme si zakývali. Bol horúci letný večer. Po meste sa prechádzali mladí v prázdninovej nálade, v tom zvláštnom stave bezstarostnosti, užívania

dĺhých letných dní, cestovateľskom opojení. On stál v pyžame, bez vlasov, na balkóne onkologickej nemocnice. No aj tak to bola chvíľa šťastia, že nám to vyšlo, aby sme si zakývali, keď idem okolo.“

Milica Schraggeová:

Do jesene bude všetko v poriadku
Artforum 2010

Rafinovaná naivita

Barbara Pribylincová: A boh stvoril muža...

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010

Lahučko plynúce rozprávanie o láske, hriechu, vine, treste a odpustení ukrýva hlbší, miestami možno ironický podtón, ale obratne maskovaný naivitou rozprávačky. Milovníčka Angeliky žije tak, akoby rodné Piešťany boli Parížom. Ilúzia splyva s realitou a schéma „steellovsky“ ladenej romance s vážnejšie mienenou výpovedou, určenou vnímavým čitateľom.

No akokoľvek sa autorka štylizuje a pohráva s jednoduchosťou a triviálnosťou, prezrádza podstatu hutnosťou slova, nenápadne, nezáväzne, no výrazne prítomnou informačnou nasýtenosťou textu v esteticky zaokrúhlenom celku, v ktorom je máločo zbytočné. Všetko sa končí dobre, ako sa na romancu patrí... No všeličo je inak...

Pribylincová rozbíja triviálnu schému zvnútra hrotmi duchaplných mikropoint, ale i zámerným narušením štylistickej jednoliatosti textu. Jednoduchý rozprávací štýl sa strieda s referenčným, slovníkovým, náučným; rozprávačka cituje a cituje sa, ilúzia celstvej fikcie sa stráca. Naivná rozprávačka, obyčajná zdravotná sestra a hriešnica, je totiž na rozdiel od väčšiny romancí presne a poctivo časopriestorovo ukotvená. Novela pôsobivo približuje atmosféru miest, kde sa odvíja: Piešťany, Bratislava i Zemplína.

Podobne ako v predchádzajúcich prózach ponúka autorka čitateľom vyčinený výťažok, podstatu z tvaru romance. Ale priaznivkyne Steelovej a Keleovej-Vasilkovej príbeh prijať nemôžu – je

vyrozprávaný príliš rýchlo, netransparentne, vyžaduje od čitateľa spoluprácu a schopnosť domyslieť si okolnosti i pozadie. Nedostatočne rozvláchny, nie ukričaný, ale nevtieravý, prešumí pomimo. O možný komerčný úspech sa autorka pripravuje aj nadmernou otvorenosťou. Hoci jej hrdinka pácha nemravnosti, nekajú sa. V cieľovej skupine čitateľov romancí jej rafinovaná naivita vyvoláva rozpaky: Je dobrá alebo zlá? Kto je tu dobrý a kto zlý? Komu máme držať palce a s kým sa môžeme/máme/musíme stotožniť?

Ak knižka neponúka odpovede na tieto otázky, neostáva, než zavrieť ju a odložiť naveky niekam z dohľadu. Našťastie je tenká, útlá, ľahko sa stratí. Hutnosť textu si tak v konečnom dôsledku získa len hutnú skupinku kultivovanejších... Pribylincová má postreh a vie textu dodať nielen duchaplnosť a poetickosť, ale i kultivovaný eros a nenásilnú poéziu.

Knižka je venovaná Rogerovi Vadimovi a presýtená atmosférou šteklivej hravosti francúzskej kinematografie päťdesiatych a šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia, ako i dotykom dobovej literatúry (Françoise Saganová a i.). Estetická hodnota susedí s naivitou, ktorá však vie byť (u Gabriele Mercier ako Angeliky, rovnako ako Gerarda Philipa v role Fanfána Tulipána) neodolateľná. Nič prudko filozoficky hľbavé, no predsa – umne, precízne zhotovený šperk zrkadlí prinajmenšom zaujímavé súvislosti a odkazy, vyzývajúce k ďalším pohľadom a čítaniam.

Miloš Ferko

Leto bocianov

Michal Repovský: Leto bocianov, Košice, Vlastným nákladom 2009

V najnovšej knihe siahol autor po námete zo života zvierat. Hlavnými hrdinami sú bociany. Michal Repovský ju adresoval najmladším čitateľom, ktorí ešte nevedia samostatne čítať. V úvode ich motivuje – majú to byť príhody pred spaním, dieťa by si ich malo zapamätáť, malo by ich vedieť reprodukovať. Autor ho nabáda, aby si kľúčové momenty nakreslilo. Výzvou by mohli byť i farebné ilustrácie Jozefa Jurku, ktoré sa pre ich jednoduchosť dajú využiť aj ako predloha. Príbehly sú harmonické. Rodina bocianov je modelom zdravých funkčných rodinných vzťahov. Nejde o rodinu, ktorá by žila moderne – v izolácii. Naopak. Otec bocian je aj príkladom dobrého suseda, ktorý sa snaží rozvíjať zdravé susedské vzťahy; kde môže, susedom vždy pomôže.

Knižka sprostredkováva dôležité hodnoty. Za viacerými z príbehov si môžeme predstaviť prislovia: v núdzi poznáš priateľa (záchranné akcie otca bociana; príhoda, keď starý medveď nezištne poskytne svoje zásoby medu pre chorého bocianika), trpezlivosť ruže prináša (malé bociany vytrvalo a trpezlivo cvičia lietanie a napokon vyhrajú dôležité letecké preteky), čo zasejeme, budeme i žať (nezištná pomoc vlkovi sa bocianovi vráti, keď vlk zachráni život jeho synčeka pred Istivou líškou). Modelovosť konania postáv, ilustratívnosť vyjadrujú zámer autora – dieťa

nielen zabaviť, ale aj poučiť. Snaha sprostredkovať poučenie je z príbehov ľahko čitateľná. Vidieť ju v jednoduchej štruktúre sujetu, v schematickom zobrazení postáv. Autor sa miestami usiluje narušiť túto prehľadnosť inovatívnymi prvkami. Hoci aj tie prichádzajú napokon očakávane, systémovo – otec bocian má od začiatku sklony k tvorivosti, inovatívnosti: bocianie hniezdo s ochrannou strieškou stavajú nielen bociany, ale aj mačka a orol, ba podiel na ňom má aj divá svinka a húsky. Nie vždy je však inovatívnosť koherentná s charakterom príbehu. Celkom cudzorodo, nemotivovane pôsobí napríklad odlet bocianov do teplých krajín na lietadle. Rozprávania nie je totiž vystavané tak, aby unieslo atypický prvok. Narúša aj poučnú líniu príbehov. Bociany celé leto usilovne trénujú, aby mohli bezpečne odletieť do teplých krajín. Na cestu sa tešia a svoje sily i pripravenosť potvrdia aj víťazstvom v pretekoch. Dej nie je teda vystavaný pre takýto zvrst. Za zváženie stojí aj veková hranica čitateľa. Vzhľadom na uvedeného predškolského adresáta sú príbehy príliš extenzívne: dĺžka sústredenosti detí v tomto veku je priemerne nižšia než vyžaduje ich dĺžka. Sú tiež prehustené detailmi. Rozprávania o harmonických vzťahoch zvieratiek si však môžu nájsť priaznivcov u čitateľov mladšieho školského veku.

Timotea Vráblová

Anotácie

Knihy v predaji

O VŠEOBECNOSTI

09 Diela pozoruhodné ilustráciami. Reprodukčná technika

SCHRAGGEOVÁ, Broňa
Ja a môj brat
Bratislava, Artforum 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Komiks, ktorý vznikol po smrti autorininho brata, študenta architektúry Filipa ako spomienka na spoločné chvíle – tvorí celok s knihou Milice Schraggovej Do jesene bude všetko v poriadku.
ISBN 978-80-89445-09-7

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

Realizmus, internalizmus, individualizmus. Zost. Marián Zouhar
Bratislava, Infopress 2010. 1. vyd. 215 s. Brož.
Zborník štúdií zo sympózia.
ISBN 978-80-85402-99-5

ROUSSEAU, Jean-Jacques
O spoločenskej zmluve alebo O princípoch politického práva. Z franc. orig. prel. Miroslav Marcell. Zost. Alexander Bröstl, Pavel Holländer
Bratislava, Kalligram 2010. 1. vyd. 167 s. Edícia Exempla iuris. Viaz.
Spis významného filozofa osvietenstva (1712 – 1778) – jedno zo základných diel politickej filozofie a teórie.
ISBN 978-80-8101-248-8

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

AVANZINI, John
30, 60 a stonásobok: Finančná žatva podľa Božieho plánu. Z angl. orig. prel. Z. Petrová
Bratislava, Slovo života international 2010. 1. vyd. 149 s. Brož.
Biblické odpovede na tému financií.
ISBN 978-80-89165-23-0

Biblia pre drobčekov. Z angl. orig. prel. L. Lešková
Stará Lubovňa, Kumran 2009. 1. vyd. 448 s. Viaz.
Príbehy pre deti zo Starého zákona.
ISBN 978-80-969835-5-1

EUJENOVÁ, Sabine
Anjeli idú do školy. Z nem. orig. prel. N. Mrázová
Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 140 s. Brož.
Kniha učiteľky matematiky a náboženstva na benediktínskom gymnáziu, v ktorej predstavuje 33 anjelov, ktorí zohrávajú dôležitú úlohu v živote žiakov a študentov.
ISBN 978-80-7141-675-3

GRŮN, Anselm
Malá kniha vianočného šťastia. Z nem. orig. prel. M. Szabová
Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 131 s. Viaz.
Výber textov A. Grúna o vianočných sviatkoch.
ISBN 978-80-7141-666-1

KOMOROVÁ, Marianna
Hľadať a nájsť
Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 103 s. Brož.
Životné osudy piatich spisovateľov 20. storočia a ich hľadanie cesty k Bohu (S. Undsetová, P. Claudel, A. J. Cronin, F. Mauriac a A. Munthe).
ISBN 978-80-7141-673-9

Mc ALL, Kenneth
Uzdravenie rodových koreňov. Z angl. orig. prel. M. Chomisteková
Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2010. 1. vyd. 118 s. Brož.
Kniha je určená pracovníkom v pastoračii, veriaciim, psychiatrom a psychologom i príbuzným vážne chorých ľudí.
ISBN 978-80-89231-21-8

RIVERSOVÁ, Francine
Amos. Z angl. orig. prel. M. Lalíková

Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 194 s. Edícia Výnimoční biblickí muži. Viaz.
Ďalšia z noviel obľúbenej autorky o starozákonných postavách: Amosa Boh poverí prorockým posolstvom.
ISBN 978-80-7141-670-8

SCHWARZ, Christian A.
Vyfarbi si svoj svet s prirodzeným rastom cirkvi. Z nem. orig. prel. D. Badiarová
Košice, Evanjelická aliancia 2010. 1. vyd. 191 s. Brož.
Knižné predstavenie programu Prirodzený rast cirkvi.
ISBN 978-80-969926-6-9

ŠOLTÉS, Peter
Tri jazyky, štyri konfesie
Bratislava, Spoločnosť PRO HISTORIA 2009. 1. vyd. 232 s. Brož.
Etnická a konfesiónalna pluralita na Zemplíne, Spiši a v Šariši.
ISBN 978-80-970060-6-8

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

30 Sociológia. Súčasná spoločnosť. Demografia

GAJDOŠ, Peter – MORAVANSKÁ, Katarína – FALŤAN, Lubomír
Špecifika sídelného vývoja na Slovensku
Bratislava, Sociologický ústav SAV 2009. 1. vyd. 179 s. Brož.
Typologická analýza sídiel.
ISBN 978-80-85544-62-6

SEDOVÁ, Tatiana – FI LADELFI OVÁ, Jarmila – PORUBÁNOVÁ, Sylvia
Rodová asymetria v študijných preferenciách dievčat a chlapcov v oblasti informatiky a technicko-inžinierskych odborov
Bratislava, Veda 2009. 1. vyd. 205 s. Brož.
Výsledky prieskumu.
ISBN 978-80-224-1122-6

301 Národnostná politika. Národnostné menšiny

Národný populizmus na Slovensku a slovensko-maďarské vzťahy 2006 – 2009. Zost. K. Petőcz
Šamorín, Fórum inštitút pre výskum menšín 2009. 1. vyd. 381 s. Brož.
Analýza aspektov, ktoré pomôžu nájsť východisko k zlepšeniu interetnických vzťahov.
ISBN 978-80-89249-38-1

32 Politika

Slovensko volí. Zost. G. Mesežnikov, O. Gyárfášová, M. Kollár
Bratislava, Inštitút pre verejnú otázku 2009. 1. vyd. 206 s. Brož.
Európske a prezidentské voľby 2009.
ISBN 978-80-89345-18-2

34 Právo. Legislatíva

Všeobecné správne konanie. Zost. M. Vrabko
Bratislava, Právnická fakulta UK 2010. 1. vyd. 238 s. Brož.
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie (8. – 9. 10. 2009).
ISBN 978-80-7160-293-4

WEINBERGER, Ota
Inštitucionalizmus. Nová teória konania, práva a demokracie. Z nem. orig. prel. Alexander Bröstl. Zost. Alexander Bröstl, Pavel Holländer
Bratislava, Kalligram 2010. 1. vyd. 383 s. Edícia Exempla iuris. Viaz.
Vedecká monografia – autor rozoberá problematiku konania človeka v rámcoch právnych pravidiel a inštitúcií.
ISBN 978-80-8101-260-0

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

KOLLÁROVÁ, Emília
Pred štartom na vysokú školu
Bratislava, Infopress, vydavateľské a konzultačné služby 2009. 19. vyd. 256 s. Brož.
Príručka – akademický rok 2010 – 2011.
ISBN 978-80-85402-96-4

371 Výchova. Povolania. Odborný život

VANNOY, Steven W.
10 najväčších darov pre moje deti. Z angl. orig. prel. Oto Havrila
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 159 s. Viaz.
Odborná a praktická príručka pre rodičov o výchove detí s podtitulom Výchova srdcom.
ISBN 978-80-220-0945-8

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folklor

FERIANCOVÁ, Viera
Slivovica a jej miesto v živote starých Mijaľcov
Myjava, Centrum tradičnej kultúry Myjava 2009. 1. vyd. 239 s. Viaz.
Etnografická črta o slivovici, jej pálení, skladovaní, konzumácii, vtipy a piesne o tomto alkohole.
ISBN 978-80-970311-3-8

391 Učebnice

BACULÍKOVÁ, Blanka – GRINČOVÁ, Anna
Matematika 1 v príkladoch
Košice, Elfa 2009. 1. vyd. 122 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-8086-120-9

BALKO, Ladislav – KRÁLIK, Jozef
Finančné právo
Bratislava, Právnická fakulta UK 2010. 1. vyd. 491 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-7160-290-3

DŽURINA, Jozef – GRINČOVÁ, Anna – PIRČ, Viktor
Matematika 1
Košice, Elfa 2009. 1. vyd. 110 s. Brož.
Skriptá.
ISBN 978-80-8086-115-5

HOREHÁJOVÁ, Mária – MARASOVÁ, Jana
Microeconomics
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2009. 1. vyd. 158 s. Brož.
Skriptá.
ISBN 978-80-8083-794-5

KOŠŤOVÁ, Tatiana
Produkt a kvalita
Bratislava, EKONÓM 2009. 1. vyd. 198 s. Brož.
Praktikum.
ISBN 978-80-225-2781-1

KUBÍČEK, Pavol – MAMOJKA, Mojmír – PATAKYOVÁ, Mária
Obchodné právo
Bratislava, Právnická fakulta UK 2010. 1. dotlač vyd. 390 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-7160-225-5

Metodika písania záverečných prác na SPU v Nitre
Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita 2010. 1. preprac. vyd. 84 s. Brož.
Skriptá.
ISBN 978-80-552-0361-4

MUCHA, Vladimír – GOGOLA, Ján
Matematika. Funkcia dvoch a viac premenných. Integrovaný počet
Bratislava, EKONÓM 2009. 1. vyd. 192 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-225-2803-0

NEUBAUEROVÁ, Erika – ZUBALOVÁ, Alena
Verejnú financie
Bratislava, EKONÓM 2009. 1. vyd. 177 s. Brož.
Praktikum.
ISBN 978-80-225-2711-8

ONDREJKOVÁ-KRČOVÁ, Ingrid – ŠOLTÉSOVÁ, Tatiana
Matematika
Bratislava, EKONÓM 2009. 1. vyd. 207 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-225-2820-7

RYBÁROVÁ, Lubica – CUPEROVÁ, Jana – RYBÁROVÁ, Daniela

Metodika písania bakalárskej práce
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 1. vyd. 82 s. Brož.
Príručka.
ISBN 978-80-8063-316-5

Úloha z fyziky
Košice, Elfa 2009. 1. vyd. 66 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-8086-132-2

URAMOVÁ, Mária – PITEKOVÁ, Jana – PALA, Jaroslav
Makroekonómia II.
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2009. 1. vyd. 118 s. Brož.
Skriptá.
ISBN 978-80-8083-728-0

5 EXAKTNÉ VEDY

50 Teória a dejiny vedy. Veda vo všeobecnosti

Dinosaury. Z angl. orig. prel. Tatiana Lalíková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 112 s. Brož.
Interaktívna populárno-náučná kniha pre deti od 9 rokov o dinosauchoch aj so samolepkami, ktorú môžu doplniť svojimi poznámkami a obrázkami.
ISBN 978-80-8089-350-7

52 Astronómia. Geodézia

FERANEC, Ján
Slovensko očami satelitov
Bratislava, Veda 2010. 1. vyd. 263 s. Viaz.
Využívanie satelitov pri poznávaní Slovenska.
ISBN 978-80-224-1105-9

57 Botanika. Zoológia

Diptera of the Poľana Protected Landscape Area – Biosphere Reserve (Central Slovakia). Zost. J. Roháček a J. Ševčík
Zvolen, Róbert Jurových – NIKARA 2009. 1. vyd. 340 s. Brož.
Súpis.
ISBN 978-80-89310-55-5

Malý atlas liečivých rastlín
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2010. 1. vyd. 419 s. Viaz.
Príručka.
ISBN 978-80-8063-318-9

Západné Karpaty – spoločná hranica
Prievidza, Hornonitrianske múzeum 2009. 1. vyd. 92 s. Brož.
Zborník príspevkov zo sympózia prírodovedcov.
ISBN 978-80-970299-0-6

6 APLIKOVANÉ VEDY

61 Medicína

BAŠKOVÁ, Martina
Výchova k zdraviu
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. Bez vyd. 226 s. Brož.
Nové poznatky overené praxou a vedeckým postupom.
ISBN 978-80-8063-320-2

HARCH, Paul G. – McCULLOUGH, Virginia
Kyslíková revolúcia. Z angl. orig. prel. V. Szántó, M. Ballová, M. Paulušková
Nové Zámky, PSYCHOPROF 2009. 1. vyd. 232 s. Viaz.
Hyperbarická oxygenoterapia – prevratný spôsob liečby, ktorý otvára nové možnosti liečby množstva chorôb.
ISBN 978-80-89322-04-6

JAKUŠOVÁ, Lubica – DOSTÁL, Aurel
Výživa dieťaťa v prvom roku života
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 3. dopl. vyd. 68 s. Brož.
Komplexný pohľad na výživu detí.
ISBN 978-80-8063-325-7

MAGUROVÁ, Dagmar – MAJERNÍKOVÁ, Ludmila
Edukácia a edukačný proces v ošetrovateľstve
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 1. vyd. 155 s. Brož.
Prehľad najnovších poznatkov.
ISBN 978-80-8063-326-4

NÉMETH, František
Geriatia a geriatrické ošetrovateľstvo
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. Bez vyd. 193 s. Brož.

Komplexný pohľad na problematiku geriatrického ošetrovateľstva.
ISBN 978-80-8063-314-1

ŽIAKOVÁ, Katarína
Ošetrovateľský slovník
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. Bez vyd. 218 s. Brož.
Slovník A – Ž a slovník slovensko-anglicko-nemecký s ošetrovateľskými termínmi.
ISBN 978-80-8063-315-8

611 Populárna medicína

SMITH, Alastair
Ako prichádzajú na svet bábätká?
Z angl. orig. prel. Natália Pengerová.
Ilust. Maria Wheatlyová
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 1. vyd. 16 s. Brož.
Populárno-náučná publikácia pre najmenších o príchode detí na svet.
ISBN 978-80-01821-5

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

JOHNSON, Spencer
Vrchy a údolia. Z angl. orig. prel. Martin Štulrajter
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 103 s. Viaz.
Motivačná literatúra s množstvom dôležitých životných rád podávaných prostredníctvom modelového príbehu na dosiahnutie úspechu od amerického bestselleristu, autora knihy Kde sa podel môj syr?
ISBN 978-80-551-2155-0

691 Učebnice

FARKAŠOVÁ, Dana
Ošetrovateľstvo. Teória
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 3. dopl. vyd. 244 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8063-322-6

GÚČIK, Marian
Manažérstvo sťažností v organizáciách služieb
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2009. 1. vyd. 120 s. Brož.
Skriptum.
ISBN 978-80-8083-839-3

KRISTOVÁ, Jarmila
Komunikácia v ošetrovateľstve
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 3. uprav. a dopl. vyd. 182 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8063-146-8

KUŽELOVÁ, Magdaléna – KOVÁCSOVÁ, Božena – ŠVEC, Pavel
Farmakológia antiinfekčných liečiv
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 1. vyd. 184 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8063-327-1

ZVARA, Vladimír – HORŇÁK, Michal
Urologické operácie
Martin, Vydavateľstvo Osveta 2009. 2. praprac. a dopl. vyd. 288 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-8063-317-2

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

73 Maliarstvo. Grafika

HRONSKÝ, Jozef Ciger
Tvorivo kráčať žitím. Zost. Vlasta Bellová
Martin, Vydavateľstvo Maticeslovenskej 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Výber z výtvarnej tvorby nášho významného spisovateľa realizovaný pri príležitosti výstavy jeho diel počas martinských matičných slávností 2009.
ISBN 978-80-7090-924-9

77 Fotografia. Kinematografia. Audiiovízia

WILHELMOVÁ, Maria – MATHISON, Dirk
Avatar Jamesa Camerona: Príručka ako prežiť. Z angl. orig. prel. Martin Štulrajter, Andrej Chovan, Pater Tkáčenko
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 203 s. Brož.
Kniha o známom 3D fantasy filme s podtitulom Tajná správa o biologických a spoločenských dejinách Pandory, v ktorej autori encyklopedicky pre-

zentujú Pandoru, jej prírodu, kultúru a spoločenstvo.

ISBN 978-80-551-2246-5

79 Šport. Voľný čas

Majstrovstvá sveta vo futbale FIFA 2010. Z angl. orig. prel. Alojz Keníž Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 1. vyd. 127 s. Brož.

Oficiálna publikácia Medzinárodnej futbalovej asociácie FIFA k Majstrovstvám sveta vo futbale v Juhoafrickej republike obsahuje profily národných tímov, portréty hráčov, fotografie a historické prehľady

ISBN 978-80-10-012826-0

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

KÁNIKOVÁ, Margita
V znamení púpavy

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 2. rozš. vyd. 147 s. Brož.

Literárno-životopisná monografia s podtitulom Fragmenty zo života básnika Andreja Žarnova o slovenskom básnikovi (1903-1982), v ktorej autorka odkrýva nové súvislosti jeho života doma i v emigrácii.

ISBN 978-80-8061-406-5

83 Román. Novely. Poviedky

BLAKE, Richard

Sprisahanie v Ríme. Z angl. orig. prel. Marián Pochylý Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 327 s. Viaz.

Prvý historický román zo zamýšľanej trilógie anglického spisovateľa z čias starého Ríma.

ISBN 978-80-8085-993-0

COULTEROVÁ, Catherine

Nechcená nevesta. Z angl. orig. prel. Marína Gáliková Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 248 s. Viaz.

Historicko-dobrodružná romanca populárnej americkej autorky o grófovi a vzvodcovi Douglasovi a jeho problémoch s manželkou, ktorú dostane len z núdze.

ISBN 978-80-220-1516-5

GIBSONOVÁ, Rachel

Láska na ľade. Z angl. orig. prel. Elvíra Haugová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 248 s. Brož.

Vtipný ľubostný príbeh športovej reportérky Jane a hokejového brankára Luca.

ISBN 978-80-551-2150-5

GLUKHOVSKY, Dmitry

Metro 2033. Z rus. orig. prel. Zuzana Nedbalová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 351 s. Viaz. Dobrodružný filozofický sci-fi triler o neobývateľnej zemi zničenej jadrovou katastrofou a živote v moskovskom metre od ruského spisovateľa (nar. 1979).

ISBN 978-80-551-2140-6

HOLKA, Peter

Môj život s Demi Moore Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 200 s. Viaz.

Novela spisovateľa staršej generácie (nar. 1950), v ktorej úsmevne zachytáva svet hereckých celebrit, ale aj charakter súčasného človeka.

ISBN 978-80-551-2214-4

KELEOVÁ-VASILKOVÁ, Táňa

Sľub Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 231 s. Viaz. Próza našej kultovej spisovateľky ženských románov, v ktorej sa prelínajú osudy dvoch žien: Alice a Ivety.

ISBN 978-80-551-2291-5

KLEYPASOVÁ, Lisa

Zveď ma na úsvite. Z angl. orig. prel. Mária Kočanová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 246 s. Viaz. Romanca o láske Winnifred k Rómovi Kevovi – kniha je pokračovaním hat-hawayovskej série: prvá časť Do polnoci moja (Ikar, 2009).

ISBN 978-80-551-2136-9

KOMOROVSKÁ, Vladimíra

Bonvivánske chiaroscuro. Doslov Vladimír Petřík Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 1. vyd. 135 s. Viaz.

Aktuálna próza prekladateľky a spisovateľky (nar. 1961) o súčasnosti a jej mnohých podobách.

ISBN 978-80-8061-408-9

LARSEN, Rief

Mapa mojich snov. Z angl. orig. prel. Mária Galádová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 375 s. Viaz.

Úspešný románový debut amerického spisovateľa – filozofické rozprávanie o dvanástročnom T. S. Spivetovi so zvláštnym kartografickým videním sveta a jeho ceste z vidieka do Washingtonu.

ISBN 978-80-551-2121-5

MARTINOVÁ, Kat

Vrchol. Z angl. orig. prel. Ivana Musilová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 302 s. Brož.

Román s kriminálnou zápletkou, v ktorej sa Autumn Sommersovej zjavuje v snoch unesené dievča a ona tuší, že žije a rozhodne sa po nej pátrať.

ISBN 978-80-551-2178-9

MIKSZÁTH, Kálmán

Slovenskí rodáci. Z maď. orig. prel. Karol Wlachovský. Zost. Csaba Gy. Kiss a Karol Wlachovský. Úvod Csaba Gy. Kiss. Doslov a poznámky Karol Wlachovský Bratislava, Marenčin PT – Občianske združenie Tradície a hodnoty 2010. 1. vyd. 269 s. Viaz.

Nový preklad autorovho humorne ladeného diela (1847-1910), ktorý vychádza ako tretí zväzok cyklu Horniaci a Horniaky.

ISBN 978-80-8114-032-7

PIŠŤANEK, Peter

Rivers of babylon 3 alebo Fredyho koniec Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 2. vyd. 429 s. Viaz.

Známy a čitateľsky úspešný román, záverečná časť voľnej trilógie, z prostredia slovenského podsvetia s množstvom osobitých postáv a dobrodružstiev, ktorý vyšiel prvý raz roku 1999.

ISBN 978-80-8085-315-0

SCHERHAUFEROVÁ, Ružena

Už viem, že chcem teba Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 271 s. Viaz.

Druhý román autorky staršej generácie (nar. 1950) o alkoholizme, jeho vplyve na vnútorný a rodinný život hlavných hrdiniek Donči a Janky.

ISBN 978-80-551-2221-2

SCHRAGGEOVÁ, Milica

Do jesene bude všetko v poriadku. Ilust. Broňa Schrageová. Foto Filip Schragge Bratislava, Artforum 2010. 1. vyd. 140 s. Viaz.

Autentické rozprávanie vychádzajúce z denníkových zápiskov mladého Filipa postihnutého rakovinou zachytáva obraz rodinných vzťahov, ktoré poznačila choroba. Kniha tvorí celok s knihou Broni Schrageovej Ja a môj brat – tá vychádza ako komiks.

ISBN 978-80-89445-08-0

Wilson, N. D.

Púpavový oheň. Z angl. orig. prel. Ildikó Pongó a Michal Jedinák Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 391 s. Viaz.

Druhá časť dobrodružnej fantasy trilógie pre deti i dospelých o 12-ročnom Henrym, ktorý v tajomnom dome na návšteve u strýka a tety objaví 100 skríniek, brán do iných svetov, tentoraz chce preniknúť do tajomných svetov, aby zistil odkiaľ pochádza a kto sú jeho rodičia.

ISBN 978-80-551-1984-7

ZUSAK, Markus

Zlodejka kníh. Z angl. orig. prel. Vladislav Gális Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 479 s. Viaz.

Bestseller austrálskeho spisovateľa (nar. 1975) z obdobia druhej svetovej vojny: príbeh rozpráva Smrť a hlavnou

hrdinkou je mladá Liesel, ktorá kradne knihy.

ISBN 978-80-551-2141-3

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

ŤAŽKÝ, Ladislav

Očami pútnika. Úvod Ján Chryzostom kardinál Korec Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 2. vyd. 212 s. Viaz.

Cestopis významného slovenského spisovateľa (nar. 1924) s množstvom esejistických, filozofických, meditatívnych a príbehových prvkov.

ISBN 978-80-8061-407-2

86 Literatúra pre deti a mládež

BOEHMEOVÁ, Julia

Verní kamaráti. Z nem. orig. prel. Zora Sadloňová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 134 s. Edícia Tina a Pony. Viaz.

Prvý príbeh zo série o priateľstve Tiny s milovaným poníkom – Tina v tomto príbehu rieši strašnú nehodu.

ISBN 978-80-8089-341-5

BOEHMEOVÁ, Julia

Nezbedná opička. Z nem. orig. prel. Zora Sadloňová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 135 s. Edícia Tina a Pony. Viaz.

Ďalší príbeh zo série o priateľstve Tiny s milovaným poníkom – tento raz okrem Ponika sa Tina zoznámi aj s gorilím mláďatom.

ISBN 978-80-8089-361-3

BRADBURY, Jason

KOM.ROBOT. Z angl. orig. prel. Elena Guričanová Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 199 s. Brož.

Technotriler pre deti od 10 rokov o dvanástročnom Jacksonovi, ktorý sa dostane do sveta supermoderných, diaľkovo ovládaných robotov.

ISBN 978-80-551-2142-0

BREZINA, Thomas

Pobrežie kostier. Z nem. orig. prel. Katarína Šmidtová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 117 s. Edícia Prípad pre teba a Tigrí tím. Viaz.

Detektívny príbeh pre deti od 9 rokov s priloženou lupou, v ktorom Tigrí tím (Patrik, Bea a Luk) rieši záhadu pirátov a Pobrežia kostier.

ISBN 978-80-8089-344-6

BREZINA, Thomas

Záhadný pirátsky denník. Z nem. orig. prel. Katarína Šmidtová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 140 s. Edícia Prípad pre teba a Tigrí tím. Viaz.

Detektívny príbeh pre deti od 9 rokov s priloženou lupou, v ktorom Tigrí tím (Patrik, Bea a Luk) rieši záhadu pirátkeho denníka v dome nebohého čudáka Artúra Papriku.

ISBN 978-80-8089-349-1

ĎURÍČKOVÁ, Mária

Danka a Janka. Doslov Magda Baloghová. Ilust. Božena Plochánová Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 10 vyd. 86 s. Viaz.

Kniha dobrodružstiev dvoch nestarnúcich postavičiek z prvej triedy od nestorky spisby pre deti a mládež (1919-2004).

ISBN 978-80-10-01809-3

FUTOVÁ, Gabriela

Naša mama je bosorka! Ilust. Katarína Slaninková Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 3. vyd. 91 s. Viaz.

Tretie vydanie úspešného debutu autorky (nar. 1971) o druhákovi Dominikovi a škôlkarke Natálke, ktorí objavia čarodejnú knihu svojej mamy. Vo veselých a nenásilne poučných príbehoch sa prelína realita súčasnosti s fantastikou.

ISBN 978-80-10-01824-6

HALLIWELL, Geri

Eugénia Levandulová a strašný tiger.

Z angl. orig. prel. Monika Kostelníková. Ilust. Rian Hughes Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2010. 1. vyd. 125 s. Brož.

Ďalšia vtipná knižka od známej speváčky zo skupiny Spice Girls obsahuje tri ilustrované príbehy o odvážnej Eugénii a úlohy pre čitateľov.

ISBN 978-80-10-018-22-2

SCOTT, Michael

Mág. Tajomstvo nesmrteľného alchymistu Nicholasa Flamela. Z angl. orig. prel. Patrick Frank Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 423 s. Viaz.

Druhý diel šesťdielnej fantasy ságy (prvý diel: Nesmrteľný alchymista, Ikar, 2007) o dvojčatách Sophie a Joshovi, ktoré sa ocitnú uprostred boja dobra a zla, boja slávneho alchymistu Flamela so zlovestným mágom Deeom.

ISBN 978-80-551-1324-1

87 Humor. Satira. Kreslený humor

BANÁŠ, Jozef

Idioti v politike Bratislava, Ikar 2010. 2. vyd., v Ikare 1. vyd. 312 s. Viaz.

Glosy o našom súčasnom a nedávno minulom politickom živote od spisovateľa a politika (nar. 1948).

ISBN 978-80-551-2281-6

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

91 Zemepis. Turistika. Cestovanie

LOBRANO, Alexander

Gurmán v Paríži. Z angl. orig. prel. do češtiny Emilie Harantová, Zuzana Pavlová Praha, Nakladatelství Slovart 2010. 1. vyd. 429 s. Viaz. Cestovanie metropolou Francúzska zamerané na špecifiká miestnych reštaurácií.

ISBN 978-80-7391-321-2

92 Biografie. Rodokmene

LETZ, Róbert – MULÍK, Peter a kol.

Pohlady na osobnosť Andreja Hlinku Martin, Vydavateľstvo Matica slovenskej 2009. 1. vyd. 278 s. Viaz. Kolektívna monografia o kňazovi a politikovi, a jeho pôsobení na spoločensko-politickej scéne.

ISBN 978-80-7090-951-5

994 Zbrane a vojenské telesá (útvary)

LÜDEKE, Alexander

Bojová technika druhej svetovej vojny. Z nem. orig. prel. Dušan Segeš Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 320 s. Viaz.

Encyklopédia bojových zbraní druhej svetovej vojny predstavuje zbrane, vozidlá, plavidlá a lietadlá štátov zainteresovaných v najväčšej vojne tejto planéty. Kapitoly: Pechotné zbrane, Neopancierované autá, Obrnené vozidlá, Delostrelectvo, Špeciálne zbrane, Lietadlá, Lode a ponorky.

ISBN 978-80-8085-730-1

Adresár vydavateľstiev

Artforum, Kozia 20, 811 03 Bratislava, tel. 02/5441 1746, fax 02/5441 4009, e-mail: artforum@artforum.sk

Centrum tradičnej kultúry

Myjava, Partizánska 290/17, 907 01 Myjava, tel. 034/621 3252, e-mail: viera.feriancova@ctk.tsk.sk

Dobrá kniha, P. O. Box 26, Štefánikova 44, 917 01 Trnava, tel. 033/5934 211, fax 033/5934 226, e-mail: redakcia@dobrakniha.sk

EKONÓM, Odbojárov 10, 832 20 Bratislava, tel. 02/6729 5360

Elfa, Letná 9, 042 00 Košice, tel. 055/625 3839, e-mail: elfa@elfa.sk

Evanjelická aliancia, Zvonárska 23, 040 01 Košice, e-mail: aliancia@easr.sk

Fórum inštitút pre výskum menšín, P.O. Box 52, Parková 4, 931 01 Šamorín, e-mail: forum@foruminst.sk

Hornonitrianske múzeum, Košovská cesta č.9, 971 01 Prievidza, tel. 046/542 30 54, fax 046/542 67 15, e-mail: info@hnm.tsk.sk

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

Infopress, vydavateľské a konzultačné služby, Malá 5, 811 02 Bratislava, tel. 02/5441 5439

Inštitút pre verejné otázky, Baštová 5, 811 03 Bratislava, tel. 02/54434030, 54434031, fax 02/5443 4041, e-mail: ipa@ivo.sk

Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk

Karmelitánske nakladateľstvo, Dobrovičova 2, 811 02 Bratislava, tel. 02/5296 5217, e-mail: holecek@kna.cz

Kumran, Mýtna 62, 064 01 Stará Ľubovňa, tel. 0907 452 706, e-mail: kumran@kumran.sk

Marenčin PT, Jelenia 6, 811 05 Bratislava, tel. 0907 783 442, 02/2072 3752, e-mail: marencin@marencin.sk

Občianske združenie Tradície a hodnoty, Žižkova 8, 810 06 Bratislava

Právnická fakulta UK – vydavateľské oddelenie, Šafárikovo nám. 6, 818 06 Bratislava, tel. 02/5296 5564, fax 02/5296 6126

PSYCHOPROF, Sládkovičova 7, 940 63 Nové Zámky, tel./fax 035/6408 550, e-mail: psychoproff@psychoproff.sk

Róbert Jurových – NIKARA, M.R.Štefánika 25, 963 01 Krupina, tel. 045/551 11 15, e-mail: nikara@nikara.sk

Slovenská poľnohospodárska univerzita, A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel. 037/6508 111

Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk

Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk

Slovo života international, Skalická cesta 17, 831 02 Bratislava, tel. 02/4446 1195, e-mail: slovozivota@slovozivota.sk

Sociologický ústav SAV, Klemensova 19, 813 64 Bratislava, tel. 02/5326 3211, fax 02/5443 5411

Spoločnosť PRO HISTORIA, Klemensova 19, 813 64 Bratislava, tel. 0908 870 871, fax 02/52 96 16 45, e-mail: histfabr@savba.sk

Univerzita Mateja Bela, Národná 12 974 00 Banská Bystrica, tel. 048/4123 295, fax 048/4153 180

Veda, vydavateľstvo SAV, Dúbravská cesta 9, 845 45 Bratislava, tel. 02/5477 4253, 02/5245 0153, fax 02/5477 2682, 02/5245 0153, e-mail: veda@centrum.sk

Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk

Vydavateľstvo Maticy slovenskej, Mudroňova 1, 036 52 Martin, tel. 043/4220 692, fax 043/4307 243, e-mail: vms@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Osveta, Jilemnického 57, 036 01 Martin, tel. 043/421 0970, fax 043/421 0978, e-mail: farkas@vydosveta.sk

Vydavateľstvo Slovart, Poštový priečinok 70, Bojnická 10, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/4920 1800, fax 02/4920 1899, e-mail: pobox@slovart.sk

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, Laurinská 2, 814 99 Bratislava, tel./fax 02/5443 2671, e-mail: vsss@vsss.sk

Majstrovstvá sveta vo futbale FIFA 2010 Juhoafrická republika Bratislava, SPN-Mladé letá 2010 Preklad Alojz Keníž

Od 11. júna do 11. júla sa budú konať v Juhoafrickej republike 19. Majstrovstvá sveta vo futbale. Prvý raz sa tento futbalový sviatok udeje na africkom kontinente.

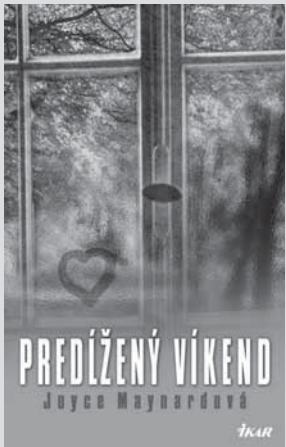
Vo vydavateľstve SPN – Mladé letá vyšla oficiálna publikácia Medzinárodnej futbalovej asociácie FIFA k tomuto šampionátu. Okrem informácií o histórii MS, štatistických prehľadov a charakteristik miest a štadiónov, kde sa budú odohrávať jednotlivé zápasy, sú v publikácii predovšetkým predstavené národné tímy. Obsahujú analýzu

reprezentačného mužstva, informácie o trénerovi, o najväčších hviezdach a ťahúňoch. Text a fotografie dopĺňa tabuľka účasti na predošlých MS. Fanúšikovia ocenia aj dvojstranu s rozpisom zápasov podľa skupín s dátumom aj časom začiatku stretnutia. Sú tu aj predtlačené tabuľky, kam si môžu čitatelia – fanúšikovia doplniť postupujúcich do ďalších kôl aj s výsledkami. Naši sa predstavujú v prvom zápase 15. júna o 13. 30 v súboji s Novým Zélandom. Keďže väčšia časť mužskej populácie sveta bude tráviť nadchádzajúci mesiac s nosom prilepeným na obrazovku, nežnejšia polovica sa zrejme k televíznemu ovládaču nedostane, takže tiež ocení presný časový prehľad zápasov, aby vedela, kedy môže vôbec na chlapa prehovoriť. Dámam, ktoré majú v domácnosti len jeden televízor, odporúčame zabehnúť do kníhkupectva a kúpiť si niečo dobré na čítanie. Mesiac je dosť dlhá doba...

-bi-

Joyce Maynardová: Predĺžený víkend

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Jozef Kot

Znie to asi nepravdepodobne, ale sú dospelí ľudia, ktorí sa dokážu tak vžiť do kože dospievajúceho chlapca, že sú schopní rozmýšľať ako on, rozprávať ako on a byť nespravodliví ako on. V konkrétnom prípade knihy s názvom *Predĺžený víkend* nás prekvapí, že rolu trinásťročného chlapca – rozprávača na seba prevzala žena, spisovateľka Joyce Maynardová, a urobila to dôkladne, dôveryhodne a nesmierne citlivo.

Na základe vnútornej znalosti pubertálnej (a navyše chlapčenskej!) duše sa potom pred nami nenásilne, kultivovane rozvíja neuveriteľný príbeh. Henry a jeho matka sa ujmu človeka, s ktorým sa náhodou zoznámili v nákupnom stredisku.

Nič o ňom nevedia, netušia, kto to je, obaja sú doráňaní predošlým životom a jeho nespravodlivosťou, no napriek tomu (alebo práve preto?) ho bez výhrad prijímajú do svojho života.

Trinásťročný Henry je dokonalejší obraz neistého, plachého, hanblivého mládenca, ktorému sa nedarí v školskom bežbale a prepuká u neho obdobie nočných polúcií a snov o ženách. Pudovo hľadá staršieho muža, s ktorým by sa porozprával, lebo matka s ním síce hovorí ako so seberovným, ale z pozície ženy. Jeho otec má už druhú rodinu a správa sa ako typický rozvedený, druhýkrát ženatý otec, ktorý berie syna raz za týždeň von na večeru. Niet sa teda čomu diviť, že v trestancovi Frankovi objaví Henry napriek jeho biľagu čestnú, slušnú a priateľskú dušu.

Matka, ubitá a sklamaná životom, vynútenými potratmi, rozvodom a neschopnosťou uplatniť sa, nachádza vo Frankovi to isté a navyše muža, s ktorým sa do seba zamilujú. Na tom, že je nefalšované slušný, ohľaduplný a pozorný, teda ľudský, nič nezmení ani skutočnosť, že vyjde najavo, kto vlastne je: trestanec, odsúdený na dvadsať rokov za vraždu, zabitie z nepozornosti a neposkytnutie pomoci zranenému. Šesť dní, ktoré s ním prežijú počas predĺženého víkendu pred americkým Sviatkom práce, úplne zmení pohľad matky i syna na život, ten ich, doterajší, i ten tam vonku, mimo domu, z ktorého doteraz vychádzali len minimálne, lebo vonku ich nič dobré nečakalo, a teraz dvojnásobne, lebo všetko dobré je v ich dome – v podobe trestanca, ktorý utiekol z väznice. Príbeh je neskutočne skutočný, hoci má takzvaný moderný americký happyend – všetko sa zdanlivo skončí zle, aby sa napokon mohlo skončiť dobre.

Joyce Maynardová je vynikajúca znalkyňa ľudskej duše a rovnako brilantná spisovateľka. Jej meno bolo dlhý čas známe vďaka tomu, že prežila ľubostný románik so slávnym americkým autorom J. D. Salingerom (ktorý zomrel začiatkom tohto roka). Rozišli sa, pretože Joyce otehotnela a 53-ročný Salinger sa už na dieťa cítil starý. Bolesť nad takýmto nepochopením ženskej lásky sa zreteľne odráža v diele *Predĺžený víkend*, kde je v podstate súčasťou matkinho bytia. Joyce Maynardová sa neskôr vydala a stala sa matkou troch detí, no ranu, ktorú jej spôsobil veľký majster, si nesie (a lieči) zrejme dodnes, i keď je s ňou už vyrovnaná, ako sa na kultivovanú a dôstojnú ženu patrí. *Predĺžený víkend* v neposlednom rade vypovedá o ušľachtilosti ľudskej duše, ktorá ani v dnešných šialených časoch nie je smiešna, zbytočná či falošne romantická. Ona a viera v jej existenciu ostáva tým, čo nás udržia pri živote.

Anna Goralová

Prekladová literatúra

Ťažoba drámy i ľahkosť rozprávania

Sebastian Barry: Utajené svedectvo, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Igor Navrátil

Rozprávania strelenej storočnej panej, ktorá žije v blázinci, v podobe jej zápiskov, hoci nikdy predtým nepísala, navyše od autora, ktorý u nás ani nie je veľmi známy... No to už len bude čítanie. Ak ste netrpezlivý čitateľ, dychtiaci po literárnom adrenalíne, tak vás niekoľko úvodných strán knihy Sebastiana Barryho *Utajené svedectvo* môže odradiť. No všetko je inak.

Dejiny Írska sú krvavé a smutné. Krvavé nie preto, že by boli Íri takí zúrivi. Donútili ich k tomu historické okolnosti: bieda, smrteľný hladomor, útlak a bezprávie. Preto sa zverenci svätého Patricka nestali národom holubičím, hoci v strednej Európe môžeme nájsť prinajmenšom jeden taký národ s podobným osudom a spriaznenosťou s holubicami. A smutné dejiny majú Íri preto, lebo sa im dodnes nepodarilo získať úplnú suverenitu. Preto sú alergickí na istý národ vo svojej priam nepríjemnej blízkosti, a preto sú aj Írky vznešené, hrdé, ale smutné. Okrem Roseanne.

Storočná Roseanne je stará len podľa matriky. Jej spomienky sú svieže, akoby detské, iba zo začiatku opatrne, ako keby nemala odvahu zájsť v myslí do minulosti v obave, že sa z nej už nemusí vrátiť. Ale je zmierená s tým, čo ju čaká, lebo je „len zvyšok niečoho, pozostatok ženy, kosti a koža, a budú pre ňu potrebovať miniatúrnu truhlu a úzku jamu“. Keď však píše, rozmýšľa celkom ako mladá žena, je vtipná a nápaditá („John kladie pasce, no nenastavuje ich dost citlivo, a myši bez problémov zhltnú syr a ufujazdia, tak ako Jesse James a jeho brat Frank“ alebo: „Pythagoras veril v sťahovanie duší a upozorňoval nás, aby sme boli opatrní, keď jeme fazuľu, či náhodou nekonzumujeme dušu našej starej matky.“)

Samozrejme, že za Roseanne je autor, ale rozprávačovi uveríme, že on je skutočne tou zvláštnou starenkou, tou *cailleach*, babizňou, ako sa sama nazýva. Aj kniha je zvláštna. Sú v nej zaznamenané paradoxné udalosti, napríklad prepustenie Roseanniného otca z práce – pracoval ako správca cintorína, takže živého vykazali od mŕtvych. Aké smutnosmiešne. Farár, otec Gaunt, má dáždnik, na ktorý Roseanne spomína ako na „výsostne cirkevný dáždnik ako niečo pravé a asketické, čo v noci odriekava modlitby na vešiaku na klobyky.“ Aké ironické – a pritom plné hravej fantázie...

Sám príbeh starej Írky, krásavice pokúšajúcej obrazotvornosť všetkých mužov v Sligu, sa rozbieha do epickéj šírky mnohými smermi. Je korenený ľubostnými úskaliami, krutosťou, chudobou, nespravodlivosťou, ale nad tým všetkým sa vznáša neuveriteľný zmysel pre humor, ktorý Roseanne pomáha prežiť najrozličnejšie útrapy, ako ich prináša život. V niečom silno pripomína trojdielny román Lewisa Grassica Gibbonsa Škótska sága, kde je tiež hrdinkou

nezlomná žena v ťažkých časoch. Napokon, oba tieto národy nežili v nedávnej minulosti v ružových podmienkach...

Pre čitateľa bude prekvapujúci záver. Vychádza v ňom najavo, že to, čo sa v Roseanninom živote udia, bolo podľa nej, ale i podľa každého aktéra opisovaných udalostí trochu inak. Ťažoba drámy i ľahkosť rozprávania, ktoré nechce spomínať na krutosť, sa prepletajú tak dokonale, až napokon neviete, čo je pravda a čo je milosrdná lož. Ale veď v živote, a nielen v tom írskom, to tak býva...

Luba Kukučková

Kolko nečistých skutkov si spáchal tento týždeň?

Pier Paolo Pasolini: Amado mio, Nečisté skutky, Bratislava, Kalligram 2010
Preklad Diana Farmošová

Pier Paolo Pasolini je v slovenskom kultúrnom kontexte známy najmä ako kontroverzný filmový režisér, jeho filmy ako *Teoréma* (1968), *Dekameron* (1970) či *Salo alebo 120 dní Sodomy* (1975) filmové kluby pravidelne zaraďujú do svojich programov. No Pasolini bol nielen filmovým tvorcom, ale najmä jedným z popredných európskych intelektuálov 20. storočia, ktorého myslenie a umenie stále provokuje k reakcii, víri pokojné hladiny umiernených estetík a morálok.

Pasolinioho tvorivé začiatky sú späté s literárnou tvorbou, ktorá ho sprevádzala i neskôr, keď sa jeho dominantnými aktivitami stávajú filmová réžia a scenárstvá. V slovenskom preklade je však dostupný len zlomok z jeho bohatého literárneho dedičstva, a to román *Búrliavý život* (1963) v preklade Mikuláša Pažitku a výber z poézie pod názvom *Rímske večery* (1965) v preklade Štefana Žáryho. Po štyridsiatich piatich rokoch sa uvedenia na slovenský knižný trh dočkala ďalšia Pasolinioho kniha – rané prózy s autobiografickými prvkami *Amado mio* a *Nečisté skutky* (2010) v preklade Diany Farmošovej.

Texty *Amado mio* a *Nečisté skutky* však nielen prispievajú ku komplexnejšiemu uchopeniu Pasolinioho autorskej osobnosti, ale sú i esteticky príťažlivé. V oboch nachádzame prvky, ku ktorým sa poetologicke i tematicky primkávajú Pasolinioho filmové diela, a ktoré celú jeho tvorbu napájajú na jeho dobrovoľne odhalený intímny život.

Pasolinioho úvod k prózam, datovaný do roku 1950, teda do roku, keď Pasolinioho obvinili zo zneužívania mladistvých, v dôsledku čoho zostal roky nezamestnaný a vylúčený z verejného života, je apológiou morálneho obsahu textov: „Tým, že som napísal *Nečisté skutky* a *Amado mio*, som veľa riskoval. [...] Nakoniec čitateľa žiadam, aby ma celkom nezatratil, keď zistí, že moje poviedky sa nevydarili [...] ak som matriál na túto knižku zozbieral z vlastného života, znamená to, že som sa nebál urobiť to [...] prosím čitateľa, aby sa pohoršoval nad prudkosťou, nie anomáliou lásky.“

Látkou oboch textov, skompletizovaných v rokoch 1947 až 1950, sú udalosti v živote Paola – hlavne

postavy, rozprávača a autora v nedokončených *Nečistých skutkoch* a *Desideria* – rozprávača a hlavnej postavy prózy *Amado mio* (autobiografické prvky sú v nej rozmazané silným autorským gestom) v období troch rokov okolo konca druhej svetovej vojny. Tá sa však až na okrajové epizódy nestáva témou práz, jej pôsobenie sa blíži pôsobeniu prírodného fenoménu, ovplyvňuje životy postáv (nútené sťahovanie, pravidelné nálety lietadiel, sirény, smrť Paolovho brata), tie však k nej nijako nezaujmajú znanostisko. Zúženú tému na Paolove a Desideriove lásky či až neovládateľné posadnutosti pôsobi silno disproporčne, a tým oživuje jeden zo základných prvkov Pasolinioho literárnej, ale i filmovej poetiky (napr. *Teoréma*) – fascináciu chlapcom – objektom na rozhraní nevinnosti a dospelosti, ženy a muža, posadnutosť hľadaním prchavej esencie „anjelika“, „bôžika“. Alegorický a kultúrny rozmer tejto posadnutosti (predstavuje aktualizačnú modifikáciu tradície vzývania múz) spolu s lyrizačnými tendenciami umožňuje vyhnúť sa animálnej redukcii v interpretácii: „Ja som, prirodzene, medzi slabosvetlými tvármi chlapcov, medzi ich čistými sakami a nohavicami dospievajúcich mládenčov, hľadal Severina [...] Sedel na lavičke v prvom rade na opačnej strane manéže rovno pred mnou. Do svetelného kruhu medzi mnou a ním potom vyšli červení a zelení šašovia a pred mým hladiskom predviedli nádherný balet.“

Tematizovanie navonok takmer neviditeľných zápasov, akými ešte stále tabuizované homosexuálne tendencie sú (u Pasolinioho pred šesťdesiatimi rokmi paradoxne možno menej ako dnes – svojou orientáciou sa netajil), spolu s vojnou vynúteným exilom na vidieku vystavuje Paola neustálemu útoku nudy – či už reálnej alebo zdanlivej: „Kolko hodín strávil Paolo [...] tváriac sa, že bojuje proti predstieranej nude, ktorá mu pritom vôbec neprekážala, pretože v skutočnosti bol príliš zaujatý veternou ružicou citov, čo Gianniho prítomnosť roztáčala ako rozmarný vetrik“. Čitateľ sa však rozhodne nudiť nebude, a ak, tak len zdanlivo, pozorujúc Paola, Desideria a ich *veterne ružice*.

Ivana Hostová

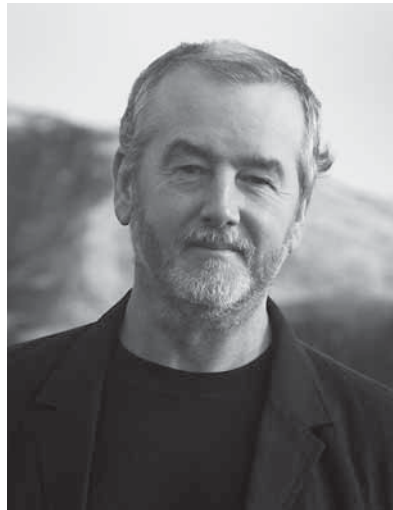

Cena Hansa Christiana Andersena za rok 2010 Davidovi Almondovi

Toto ocenenie sa považuje za malú Nobelovu cenu. Každoročne ho udeľuje Medzinárodná rada kníh detí a mládeže (IBBY), ktorá vznikla vo Švajčiarsku v roku 1953. Svoje zástupenie má aj na Slovensku (www.ibby.sk). V súčasnosti pracuje IBBY v 70 krajinách sveta. Cena H. Ch. Andersena sa udeľuje spisovateľom a ilustrátorom už od roku 1956. Medzi ocenenými autormi, ktorí sú známi aj slovenským čitateľom, nájdeme Astrid Lindgrenovú (1958), Ericha Kästnera (1960), Tove Janssonovú (1966), Paulu Foxovú (1978), Bohumila Říhu (1980), Katherine Pattersonovú (1998) a mnohých ďalších. Aj Slovensko už získalo toto ocenenie – v roku 1988 ho udelili ilustrátorovi Dušanovi Kállayovi. Už nominácia na cenu sa považuje za významný úspech nielen pre tvorcov, ale aj pre krajinu, z ktorej pochádzajú. V roku 2010 sa na listinu nominovaných spisovateľov dostal Ján Uličiansky a medzi navrhovanými ilustrátormi bol Peter Uchnár.

Cenu H.Ch. Andersena 2010 získali britský spisovateľ David Almond a nemecká ilustrátorka Jutta Baerová. Almond debutoval ako autor

literatúry pre dospelých. Do literatúry pre deti vstúpil úspešným románom *Skellig* (1998). Za ním nasledovali prózy *The Fire Eaters* (HI-

tači ohňa, 2003), *Clay* (Hlina, 2005) *Jackdaw Summer* (Kavkino leto 2008) a *The Savage*. (Divoch 2008). Príťažlivou kombináciou humoru a tajomna Almond sprostredkováva závažné a všeobecne platné etické posolstvá. Spletitosť a rozporupl-

nosť vnímania a prežívania hrdinov tvorí pôsobivú „tkaninu“ príbehov. Škálu „fariieb“ rozohrávajú kontrasty dobra a zla, nádeje a zúfalstva, boja a víťazstva, úžasu a pochybnosti. Almondove príbehy sú zvyčajne situované do severného Anglicka. V kultúrnom kóde tohto prostredia sa už po stáročia realita prelína s imaginatívnosťou. Autor si príznačne naoko vyberá problematiku z každodenného života detí. Banálne rozhodnutia a udalosti však otvárajú priestor dobrodružstvu a záhadám. Fyzické prežívanie sveta sa prelína s neobyčajnými duchovnými skúsenosťami. Hrdinovia bojujú o vlastnú identitu, rozhodujú sa medzi osobnými záujmami a tým, čo je prospešné pre kolektív, čelia osamelosti, drsným životným podmienkam a pokúšajú sa nájsť nádej tam, kde sa na nich tlačí melanchólia, ťažoba a možno i zúfalstvo. „*Dospievanie ... znamená stretnúť sa so svetom, v ktorom sa striedavo, v tvorivom tanci točia realita a mýtus, pravda a lož. Tak to vždy bolo a bude,*“ poznamenáva Almond v súvislosti so svojou tvorbou.

Timotea Vráblová

Kto je vlastne Skellig?

David Almond: *Skellig*, Bratislava, Vydavateľstvo Slovarť 2009
Preklad Soňa Čermáková-Uličná

Chlapec Michael, hlavný hrdina a zároveň rozprávač príbehu, sa so svojimi rodičmi presťahuje do nového domu. Sťahovanie preňho znamená nepríjemnú zmenu. Nepríjemnú aj preto, že dom je schátralou stavbou po nebohom čudáckom starcovi Ernie Myersonovi a treba ho kompletne rekonštruovať. Bývanie v ňom je provizórne a nepohodlné. Navyše v novom prostredí je chlapec odrezaný od svojich kamarátov. Musí sa vyrovnávať aj s ťažkou rodinnou situáciou. Narodí sa mu sestrička. Jej predčasný príchod je komplikovaný. Bojuje so srdcovou chybou a nie je isté, či tento zápas prežije. V starej polozrúcanej garáži pri dome nachádza Michael záhadnú bytosť, Skelliga. Na prvý pohľad vyzerá ako na smrť chorý, odpudzujúco pôsobiaci asociál. Chlapec sa mu snaží pomôcť, a tak sa vybuduje medzi nimi vzťah. Pritom mu pomáha nová kamarátka Mimi. Skellig je záhadnou, ťažko definovateľnou osobou. Pri jeho charakterizácii použil autor zaujímavý významový obľúk. Najprv sa čitateľ zoznamuje s jeho zvláštnou telesnou podobou. Pripomína skôr kôpkku zahŕňajúcej „matérie“. Postupne zisťuje, že je to len telesná schránka zaujímavej duchovnej bytosti.

Príbeh možno chápať aj ako podobenstvo o nádeji, viere a láske. Tieto tri hodnoty zohrávajú totiž kľúčovú úlohu pri záchrane anjelského Skelliga i malej Joy. Michael spoznáva, že láska je životodarné puto, pomáha a zázračne premieňa. *Skellig* Davida Almonda má významový vzťah k niektorým literárnym dielam. Autor sa na viacerých miestach priamo odvoláva na básne Williama Blakea. V literárnovedných interpretáciách tohto románu sa zvyčajne poukazuje na súvislosti s jed-

nou z Márquezových poviedok. Skellig pripomína aj príbeh zo známej „tajomnej záhrady“ (Burnettovej román *Secret Garden*), v ktorej hrdinovia prežívajú nadprirodzené skúsenosti. Obaja autori, Burnettová i Almond, používajú podobné motívy a postupy, napríklad motív odhalenia tajomného priestoru. V Almondovom prípade však nejde o objav čarovnej moci prírody, ako je to u Burnettovej. Jeho skrýša je symbolom nehostinného civilizačného prostredia, v ktorom deti objavujú duchovný rozmer existencie, a tak napriek depimujúcim okolnostiam dokážu vnímať silu života. Kľúčovú úlohu na vnútornej premene hrdinov zohráva v oboch dielach priateľský vzťah chlapca a dievčata z dvoch výrazne odlišných rodinných prostredí. Aj u Arnolda hlavný hrdina čelí skúsenosti ohrozenia života – choroba malej Joy. Byť aktérom záhady je pre hrdinov oboch románov poslaním. K svojej úlohe nie sú viazaní osudovo. Predurčuje ich k tomu charakter. Poslanie im pomáha prekonávať prekážky i vnútornú osamelosť. Tá je v oboch prípadoch podmienená aj objektívnymi okolnosťami – náhlou zmenou životnej situácie, presťahovaním sa do cudzieho prostredia. Samozrejme, uvažovanie o spojitosti s Burnettovej románom uvádzam len na úrovni prvotných dojmov. Vyplývajú nepochybne z podobnej motivácie oboch autorov – ukázať deťom viacrozmernosť bytia a pretvárajúci zázračný význam lásky. Almondov *Skellig* si v anglofónnych krajinách našiel nielen vďačných čitateľov, ale vďaka filmovej a divadelnej adaptácii aj nadšených divákov. Je preto záslužné, že sa s ním môžu zoznámiť slovenskí čitateľa.

Timotea Vráblová

N. D. Wilson: Púpavový oheň

Druhá časť fantasy trilógie 100 skriniek, Bratislava, Ikar 2010
Preklad Ildikó Pongó a Michal Jedinák

Hrdina fantasy trilógie, dvanásťročný Henry York, trávi časť prázdnin na farme u strýka Franka Willisa v Kansasse. Autor príbehu o tomto meste tvrdí, že stratení ľudia tam nájdú sami seba, alebo, naopak, sa tam stratia. Chlapec Henry zažije obidve možnosti. V stene svojej izby totiž objavil sto skriniek, ktoré sú v skutočnosti bránami do iných svetov. Už v prvej časti trilógie zistil zo zápisov svojho starého otca, že pochádza z niektorého z tých svetov. Napriek nebezpečným nástrahám sa rozhodne pokračovať v hľadaní svojej identity, skutočnej rodiny, aby získal meno a premohol strach. Zatiaľ ešte nič netuší o zázračnej sile púpavy, ktorú má vo svojej krvi, ani o zápase so silami zla a vlastným strachom.

Fantasy je niečo ako rozprávka. Niektoré postupy sa opakujú a autor nepoprie inšpiráciu inými dielami z tejto oblasti. Takže na scéne sa objavujú obyvatelia rôznych svetov, nechýbajú čarodejníci, škriatkovia a rôzne iné kuriózne bytosti, ktoré v zápase dobra a zla bojujú

o časť, moc a v konečnom dôsledku o prežitie. Viac ako fantastické motívy ma upútala otázka psychológie jednotlivých postáv a ich vzťahov. Napríklad dozrievanie Henryho Yorka a vývoj jeho vzťahov k rodičom, príbuzným, priateľom a okoliu. Pri dialógoch so sestričkami si nevedojak uvedomíte, že autor v reálnom živote vychováva štyri deti. Silu rodiny ilustruje aj postava strýka Franka, ktorý kladie Henrymu na srdce, aby sa nikdy nevzdával, hoci môže prehrať, ani aby zbytočne nenariekal, ale konal a pomáhal tam, kde je to treba. Jeho list synovcovi a dcére patrí takpovediac k pasážam s morálnym posolstvom...

Dejová línia druhej časti Henryho príbehu je určite bohatšia ako predchádzajúcej časti, ale príbeh ako taký je aj naďalej dosť rozbitý a nejasný. Čitateľské otázky sa dočkajú odpovedí a naplneného očakávania asi až v závere trilógie *Gaštanový kráľ*.

Elena Ťapajová

Zomrel Andrej Voznesenskij

Jeden z najvýznamnejších ruských básnikov 20. storočia Andrej Andrejevič Voznesenskij (12. 5. 1933 – 1. júna 2010) vyštudoval v Moskve architektúru, neskôr sa venoval len literárnej a výtvarnej tvorbe. Jeho výrazný talent, ktorý sa prejavil hneď v prvých básňach, ocenil Boris Pasternak v liste 14-ročnému básnikovi: „*Váš vstup do literatúry je búrlivý, som šťastný, že som jeho svedkom.*“ Prvá poéma *Majstri* mu vyšla roku 1959. Celkovo vydal viac ako 30 kníh, viaceré jeho básne sa stali populárne

vďaka ich zhudobneniu, je autorom šansónov, napríklad *Million alych roz* (1984) v podaní Ally Pugačovej, aj rockovej opery *Juno a Avos* (1979). Voznesenského autorské čítania zaplnili koncertné sály a štadióny. Popri poézii sa venoval aj prozaickej tvorbe, písal eseje o umení. Do slovenčiny jeho poéziu preložil už v polovici 60. rokov Miroslav Válek. Je po ňom taktiež pomenovaná planétka 3723 Voznesenskij, ktorú v roku 1976 objavil ruský astronóm Nikolaj Stepanovič Černych.

ZO SVETA KNÍH

Pražskí hostia

Na tohtoročnom medzinárodnom knižnom veľtrhu Svet knihy v Prahe sa čitatelia mohli stretnúť so švédskym autorom Mikaelom Niemim. Žije tesne pri fínsko-švédskych hranici v mestečku Pajala, a tak ho neraz označujú ako fínskeho autora. Loví lososy a losy, nie športovo, ale pre mäso. Zároveň tieto zvieratá uctieva podľa dávných tradícií. V češtine vyšla jeho detektívka *Muž, ktorý zemrel jako losos* (Knižní klub Ikar 2010) o vyšetrovaní vraždy colníka, ktorému vrah odrezal jazyk. Hoci podľa autora je colníkov smrť tak trochu alúziou na „smrť hranice“ po vzniku Európskej únie, čerpal predovšetkým z rodinných tradícií – dedo bol totiž pašerák a otec zasa policajt. Jediná fiktívna postava v knihe je zavraždený, zvyšných 40 hrdinov vytvoril podľa identifikovateľných obyvateľov Pajaly. Niemi si však od nich vopred vypýtal súhlas, či chcú v knižke vystupovať. Napokon každému venoval výtlačok detektívky. Drastický detail odrezaného jazyka má symbolický význam. S hranicami odumierajú jazyky, zaniká aj dialekt autorovho rodného kraja – tornadalčina.

Prahu počul aj jeden z najvýznamnejších estónskych spisovateľov Jaan Kaplinski. Autor množstva básnických zbierok, divadelných hier a vývinového románu je v Čechách známy predovšetkým vďaka dlhotrvajúcemu úsiliu, žiaľ, už zosnulého Vladimíra Macuru. Rozprával o fascinujúcej téme posúvania hranice medzi Východom a Západom, ale aj o svojich básnických počiatkoch. Debutoval v prvej polovici 60. rokov ako príslušník tzv. kazetovej generácie. Autori nenahrávali svoje básne na magneto-

fónové kazety, ale zbierky vydávali v brožovanej väzbe a zošity po štyroch či piatich vkladali do pevných obalov – kaziet.

Maďarský spisovateľ sedmohradského pôvodu Attila Bartis, jeden z najvýznamnejších predstaviteľov súčasnej literatúry tohto národa, prezentoval český preklad svojho románu *Klid* (v slovenčine vyšiel ako *Pokoj* vo Vydavateľstve Slovarť 2009 v preklade Juliany Szolnokiovej). Z pohľadu človeka narodeného v krajine Ceaucesca rozpráva o živote v Budapešti a gulášovom socializme na pozadí vzťahu spisovateľa Andora k ťažko chorej matke.

Pri príležitosti vydania českého prekladu románu *Zachrániť ryby* sa na veľtrhu zúčastnila belgická autorka píšuca po flámsky, pôvabná Annelies Verbeke, ktorej nedávno v češtine vyšla už aj druhá kniha *Spi!*. Ekologická tematika je v texte *Zachrániť ryby* len priehľadnou zásterkou, pod ktorou sa skrýva osud vykoľajenej hrdinky. Podľa spisovateľky jej témou sú ľudia trpiaci strachom pred neúspechom, prehrou, pred čoraz intenzívnejším tlakom na úspešnosť.

České vydavateľstvo Host uviedlo poviedkový debut zatiaľ neznámeho autora USA Georgea Blechera *Jsou jiní lidé*, ktorý vyšiel skôr v češtine ako v angličtine. Blecher je skúsený žurnalista, muž s prenikavým postrehom. V jeho poviedkach nájdeme naozaj živý jazyk a z jeho tvorby cítiť nespornú schopnosť „vteliť sa“ do iných ľudí, napríklad do mladej Američanky kórejského pôvodu, ktorá sa vyrovnáva so smrťou staršej, krajšej, úspešnejšej sestry a vlastnými komplexmi.

-mf-

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Maďarsku

Podľa internetového kníhkupectva bookline.hu

1. Nora ROBERTS: *Fekete-hegység* (Čierne hory), Gabo
2. Paul Wm. YOUNG: *A viskó* (Chatrč), Immanuel Alapítvány
3. Steve BERRY: *A harmadik titok* (Tretie tajomstvo), Ulpius-ház
4. Erika BARTOS: *Bárányfelhők – Gyerekversek* (Baránky – Básne pre deti), Alexandra
5. José Rodríguez dos SANTOS: *Az isteni formula – Einstein utolsó üzenete* (Božská formula – Einsteinov posledný odkaz), Kossuth
6. Leslie L. LAWRENCE: *Hannahanna méhei* (Včely Hannahanny), Studium Plusz
7. Cormac MCCARTHY: *Az út* (Cesta), Magvető
8. P.C. CAST, Kristin CAST: *A Vad – Az Éjszaka Háza 4.* (Škola noci 4: Neskrotená), Kelly
9. Gábor SZENDI: *Paleolit táplálkozás* (Paleolitická strava), Jaffa
10. Stephen Meyer: *Eclipse – Napfogyatkozás* (Zatmenie), Könyvmolyképző

Podľa Írók boltja

(Knižkupectvo spisovateľov)

Beletria

1. Amos OZ: *Szeretetből, sötétségről* (Príbeh o láske a tme), Európa
2. Krisztina TÓTH: *Hazaviszlek, jó?* (Vezmem ta domov, dobre?), Magvető
3. Cormac MCCARTHY: *Az út* (Cesta), Magvető
4. János LACKFI: *Aranyvassal – Friss gyerekversek* (Zlatá helma – Čerstvé básne pre deti), Csodaceruza
5. Péter NÁDAS: *Szárnyak* (Sirány), Jelenkor
6. W. G. SEBALD: *Szédület. Érzés* (Závratlak. Cit), Európa

Literatúra faktú:

1. Ildikó ERDÉLYI: *Mágikus és hétköznapi valóság – Tanulmányok a pszichoanalízis és a pszichodráma témaköréből* (Magická a každodenná realita – štúdie z oblasti psychoanalýzy a psychodrámy), Lékelen Otthon
2. Verena KAST: *Álmok* (Sny), Európa
3. Hans-Thies LEHMANN: *Poszt-dramatikus színjáték* (Postdramatické divadlo), Balassi
4. Ákos SZILÁGYI: *A kékek és a zölddek* (Modrí a zelení), Palatinus

Rozprávkové putovanie

Italo Calvino – Guido Gozzano –
Luigi Capuana – Giambattista
Basile

Sedem rokov nemá

Levoča, Modrý Peter 2009
Preklad: Renáta Milčáková
Ilustrácie: Renáta Milčáková

Prekladateľka zaradila do tohto súboru talianske ľudové rozprávky, ktoré prerazovali známi autori žijúci v rôznych obdobiach: Italo Calvino, jeden z najvýznamnejších spisovateľov 20. storočia, Luigi Capuana a Guido Gozzano tvorili na prelome 19. a 20. storočia, barokový básnik Giambattista Basile písal svoje rozprávky v neapolčine a do modernej taliančiny ich pretlačil Benedetto Croce. Od každého autora vybrala päť interpretácií, titulná rozprávka *Sedem rokov nemá* pochádza z pera Itala Calvina. Motívy rozprávok sú známe aj u nás, pravda, v každej národnej kultúre – a u každého autora – získavajú modifikované podoby. V podstate však všetky naplňajú to, čo je pre klasickej rozprávky charakteristické: boj dobra so zlom. Ženy sú v nich často odhodlané prinášať tie najväčšie obete, a tak zachrániť mužov pred zlou kľatbou. V titulnej poviedke sestra vydrží sedem rokov nepretržite slova, aby splnila podmienku na záchranu svojich bračiek. Vo viacerých rozprávkach vystupujú zvieratá ako spoľahliví, verní pomocníci. Oddane slúžia tomu, kto sa k nim zachoval čestne a pomohol im. Alebo slúžia ako výstraha, predstavujú trest, keď sa hrdina za zlý skutok premení na zviera... Spomedzi ostatných rozprávok sa motívom vyníma *Sneženka a aprílový kvet* od Guida Gozzana. Vyjadruje večnú túžbu po vzdialenom, nepoznanom a nedosiahnuteľnom, ale zároveň upozorňuje na to, že všetko má svoj čas a svoje zákonitosti, ktorým sa treba podriaďovať. Narušenie prírodného poriadku môže mať škodlivé následky, sneženka márne túži po pestrofarebne rozkvitnutej jari, jej ríšou je zima, len tam môže byť šťastná...

Rozprávkový výber výtvarne sprejáva takmer osemdesiat farebných ilustrácií Renáty Milčákovovej, vkusných, ladiacich s atmosférou rozprávok, podnecujúcich detskú fantáziu a zároveň rozvíjajúcich estetické cítenie. Na celkovej úprave a výslednom vzhľade knihy má nespornú zásluhu dvojica Erik Jakub Groch a Martin Groch. Kto vezme knihu do rúk, okamžite vycíti, že na jej realizácii sa podieľali ľudia, ktorí sú nielen odborne dobre pripravení, ale majú radi knihu. Takýto prístup k tvorbe knihy ocenia aj odborná porota za radením výberu talianskych rozprávok medzi Najkrajšie knihy Slovenska v roku 2009. Verme, že z dielne Modrého Petra vyjdú v budúcnosti viaceré podobné projekty.

Etela Farkašová

Katarína Mikolášová Odvážny Brusko (Rozprávky z Horehronia)

Žilina, Urela 2009
Ilustrácie Jana Bialová

Katarína Mikolášová je autorkou niekoľkých zbierok poézie, ale poznajú ju predovšetkým detskí čitatelia (*Veselé básničky pre múdre detičky*, *Frčka Huláková z Vyšných Krkavčiek*, ľudovo ladené rozprávky *Oriešok večnej krásy – Rozprávky z okolia Žiliny*). S vlastivednou témou sa stretávame aj v najnovšej autorkinej knihe plnej sviežich a vtipných príbehov situovaných do prostredia

Horehronia. Smelý a múdry Macko Brusko s kamarátom škriatkom Rudkom zavedú čitateľov do magického sveta v srdci Slovenska, kde žijú rozprávkové postavy čarodejníka Hrbohlav Kockatý, strašidelná a zlomyseľná bosorka Ometla Prášivá, lenivý záškodník Oliver Dlátko Drevokaz, pažravý had Hlad. O každom porozprávajú zábavný a poučný, občas aj strašidelný príbeh, každý je situovaný inde – do Brusna, Slovenskej Lupče, Lubietovej... Horehroním sprejávajú čitateľa ilustrácie Jany Bialovej. V knižke ožívajú zabudnuté remeslá, ako výroba dreveného uhlika, džbánov. Malí čitatelia sa dozvedia, kto svietil baníkom pri namáhavej práci, oboznámia aj s významom záhadných a občas aj krkolomných slov, napríklad drumbľa, propolis, či milier. Vzťah k prírode a jej ochrane sa vinie celou knižkou, najmä však v príbehu o lipe, ktorá sa tu stáva najväčším darom. Katarína Mikolášová hravou formou oboznamuje deti s históriou a geografiou horehronského regiónu, a tak vytvára ich vzťah ku kraju, kde príroda a tradície ešte stále spolu vytvárajú harmonický svet. Knižka je napísaná humorne a dynamicky, príbehy na seba nadväzujú a prinášajú tak čitateľovi nové a nové dobrodružstvá.

Vlasta Krajčová

Michael Cox

Obludné výtvarné umenie

Bratislava,
Vydavateľstvo Slovart 2009
Ilustroval Philip Reeve
Preklad Peter Maczovszky

Rozprávať o vážených maliaroch a ich legendárnych dielach s humorom ešte neznamená znevažovať ich význam a hodnotu. Preniknúť úsmevne, pomocou zveličenia a paródie do tajov výtvarného umenia sa pokúša Michael Cox, ktorý v oblúbenej sérii *Desivé umenie* už vydal knižku *Bláznivá hudba* a ďalšie. *Obludné výtvarné umenie* načrtáva oblúk vývoja výtvarného umenia – od prvých jaskynných malieb až po rôzne prúdy v súčasnom umení. Je to svojský sprievodca, ktorý sa zameriava na príznačné životné situácie maliarov, sochárov, na ich spravidla ťažké začiatky a zložité, niekedy aj šťastnými náhodami podmienené cesty k úspechu. Približuje typické epizódy charakterizujúce vznik jednotlivých moderných prúdov v umení, rozmanité experimenty, zvýšené aktivity súvisiace so svetovými výstavami... Azda k najvtipnejším kapitolám patrí časť Život s génom alebo spomienky Jedného Jablka. O genéze obrazu Paula Cézanna rozpráva jablko, zobrazené na plátne tretie zľava... Mladého čitateľa zaujme aj rozprávanie o Francisovi Baconovi a o ustriciach či smutný príbeh Mauricea Utrilla, originálny nápad Maxa Ernsta, užitočné vynálezy Salvadora Dalího alebo mnohé škandalózne príbehy falzifikovania svetoznámych veľdiel. Autor sa usiluje nastoľovať aj všeobecnejšie otázky o povahe a podstate umenia, resp. otázky, čo všetko dnes možno pokladať za umenie, pričom s veľkou dávkou tolerancie prenecháva čitateľovi značne široký priestor na zodpovedanie týchto a ďalších otázok. Aj pre túto knižku platí, že dá viac podnetov čitateľom, ktorí už majú základné vedomosti z dejín výtvarného umenia ako tým, ktorí sa v tejto oblasti ešte vôbec neorientovali. Môžu im uniknúť viaceré asociácie a vtipné narážky. Z didaktického hľadiska sú vhodné kontrolné otázky – aj s naznačenými

mi správnymi odpoveďami, ako aj zoznamy odporúčanej literatúry približujúcej nastolenej témy.

–ef–

L. J. Smithová

Zbesilosť. Temnota Upírske denníky 3 a 4

Bratislava, Vydavateľstvo
Fragment 2010
Preklad Marína Gálisová

V treťom pokračovaní Upírskych denníkov sa Elena pokúša s pomocou svojich verných priateľov z radov živých, mŕtvych a upírov pomôcť svojmu mestu Fell's Church, kde sa znova dejú čudné veci. Potom, čo psy napadli miestnych obyvateľov, zistia, že majú dočinenia s neznámym protivníkom, ktorý má na svedomí aj Eleninu predčasnú smrť. Elene koluje v žilách dosť upírej krvi, aby aspoň v takejto forme prežila. Zatiaľ čo ľudská časť obyvateľstva hľadá jej nezvestné telo, Elena sa stáva svedkom vlastného pohrebu. Zjaví sa svojim najbližším priateľom – bývalému frajerovi Mattovi, ktorý jej poskytne dostatok krvi na úplné premenenie, krehkej Bonnie s nadprirodzenými schopnosťami a rezervovanej Meredith. Znamená neznámej sily – biela sova, biele mača, sneh a hmla – sa množia a riešenie treba znova hľadať v Stefanovej a Damonovej temnej minulosti.

„Vo Fell's Church je znovu čosi zlé.“ Zdá sa, že Fell's Church neodolateľne priťahuje zlé sily. Štvrtá časť *Upírskych denníkov Temnota* prináša ďalšie zúčtovanie s minulosťou bratov Salvatoreovcov. Na oslave Meredithiných narodenín za záhadných okolností tragicky zomrie Sue Carsonová a Bonnie má nočné mory, v ktorých sa ju Elena snaží varovať pred niekým veľmi zlým a veľmi mocným. Znova sa ukáže, že nikto nie je taký, ako sa zdá, vlci z rozprávok nie sú až takým výmyslom a smrtníci sú statočnejší, než na prvý pohľad vyzerajú, a to aj napriek beznádejnosti situácie. Bonnie, Matt, Meredith spoja sily so Stefanom a Damonom, aby oslobodili Caroline z rúk šialeného upíra. Našťastie nájdu pomoc aj tam, kde ju už nečakali.

Ivana Topolovská

Oblúbená autorka príbehov zo súčasnosti pre deti Gabriela Futová zaujala malých čitateľov hneď svojou prvou knihou *Naša mama je bosorka*, ktorá vyšla pred desiatimi rokmi. Odvtedy z jej spisovateľskej dielne vyšla celá desiatka kníh a viaceré aj v ďalších vydaniach. Vydavateľstvo SPN – Mladé letá uviedlo nedávno na knižné puľty už 3. vydanie vtipného príbehu *Naša mama je bosorka*, ktoré venuje aj do našej čitateľskej súťaže. Jej pravidlá sú nezmenené, stačí na adresu našej redakcie poslať kupón vydavateľstva SPN – Mladé letá z 11. strany do 23. júna.

Predstavujeme edičnú činnosť Štátnej vedeckej knižnice v Prešove

Adresa: Hlavná č. 99
081 89 Prešov
tel.: 051/ 245 1101
e-mail: kniznica@svkpo.gov.sk
www.svkpo.sk

LIBER COGITATIO, COGITATIO
AETERNA ET LIBERA

Riaditeľka: Mgr. Valéria Zavadská
Vznik: 1952

Štátna vedecká knižnica v Prešove začala systematicky rozvíjať edičnú činnosť od roku 1956, keď sa zriadilo bibliografické oddelenie. Táto činnosť vyplýva aj zo zriaďovacej listiny knižnice. Od jednoduchých, útlých titulov na začiatku sa postupne zvyšovala kvalita i rozsah vydaní po obsahovej i formálnej stránke. Získané dlhoročné skúsenosti z tejto oblasti využíva knižnica aj v súčasnosti pri riešení výskumných úloh predovšetkým z dejín knižnej kultúry, zabezpečovania aktuálnych potrieb svojich čitateľov, mesta aj regiónu so špecializáciou na rusínsku a ukrajinskú problematiku. Za vyše polstoročia knižnica vydala celý rad bibliografií, súpisov, katalógov, zborníkov a iných materiálov, ktoré sú nielen cenným informačným prameňom pre odborníkov, ale aj pre verejnosť.

O edičnej činnosti ŠVK v Prešove hovorí Mgr. Marcela DOMENOVÁ, PhD.

• Ako by ste stručne charakterizovali päťdesiatročnú cestu knižnice od prvého vydaného titulu po dnešok?

– Edičná činnosť knižnice sa spája s aktivitami bibliografického oddelenia knižnice a jeho úsekov (regionálna bibliografia, rusínska a ukrajinská bibliografia, vedno-odborová bibliografia – slavistika a spracovanie historických fondov). Predmetom edičnej činnosti knižnice sú bibliografie (personálne, regionálne, tematické), bibliografické zápisy, tematické katalógy starých tlačí a periodík, príprava a tlač vedeckých zborníkov, literárnych a vedeckých textov, štúdií i monografií. Vydávajú sa v rámci edícií – Bibliografie, Personálne bibliografie, Historické fondy – katalógy spravidla v náklade 100 – 250 kusov. V posledných rokoch knižnica zaradila do edičnej činnosti nové typy publikácií – napríklad tituly o umeleckej tvorbe regionálnych autorov (*Ján Ihnát*), personálne bibliografie (*Ján Zambor*, *Mikuláš Nevrlý*, *Pavol Szinyei-Merse*, *František Štraus*, *Ferdinand Uličný*, *Dušan Pončák*, *Fedor Lazorík*, *Michal Roman*, *Pavol Šarišský*, *Anton Kret*, *Ivan Vanát*) či vydávanie unikátnych historických rukopisov (cyrilské rukopisy).

• Kolko titulov ste vydali a s akým ohlasom sa stretli?

David Servan-Schreiber: Proti rakovine nie sme bezmocní

Bratislava, SPN-Mladé letá 2009. Preklad Mojmir Mach a Ingrid Brucknerová

Driemajúce rakovinové bunky sú každodennou morou ľudí v súčasnosti. Preto sa francúzsky lekár, uznávaný vedec a bývalý riaditeľ Centra pre integračnú medicínu v Pittsburgu D. Servan-Schreiber, ktorý tiež ochorel na rakovinu, rozhodol napísať zrozumiteľnú knihu pre všetkých. Už titul knihy, v ktorej jednoducho vysvetľuje obranné mechanizmy proti rakovine a uvádza prírodné prostriedky na jej liečbu, je motivujúci. Počas svojho ochorenia intenzívne sledoval výsledky výskumov a pochopil, že môže pomôcť svojmu telu, aby sa bránilo. S odbornými poznatkami, vlastnými skúsenosťami, ako aj s ďalšími klinickými prípadmi tých, čo sa nepoddali chorobe, sa podielil na stránkach tejto inšpirujúcej knihy. Načrtoval, ako bojovať s rakovinou, ako jej predchádzať a ako zdravo žiť. Autor spracoval viacero prehľadných a najmä užitočných tabuliek, v ktorých objasnil, čo potláča a čo aktivizuje imunitné bunky, ako možno ovplyvniť rozličné zápaly, odporúča

– Evidujeme všetky svoje vydané publikácie, na všetky sú pozitívne ohlasy, čo sa odráža nielen v recenziiach či evidovaných ohlasoch, citáciách, ale aj v médiách. Zároveň knižnica začala vydávať aj tituly, ktoré zaujali nielen odbornú, ale aj širšiu verejnosť, čo možno dokumentovať a najnovším titulom *Images narratives: knižná grafika 16. storočia v historických knižniciach Prešova*.

• Aký bol vlaňajší rok, čo zaujímavé knižnica vydala?

– Roku 2009 knižnica vydala sedem titulov – personálne bibliografie *Karol Horák* a *Zuzana Hanudelová*, nekonferenčné zborníky *Východoslovenské tlače do roku 1900 v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove* a zborník *Z dejín knižnej kultúry východného Slovenska I*.

• S akými edičnými zámermi ste vstúpili do roku 2010?

– Chceme vydať bibliografie článkov *Vedecký zborník Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku; Naukovi zapysky; personálnu bibliografiu Kvetu a Jozef Stražanovci* a zborník *Historické rukopisy a neznáme rukopisné diela vo fondoch historických knižníc mesta Prešov*.

• Čo vás najviac trápi na knižnom trhu?

– Knižný trh je pestrý a zaujímavý, čitatelia si môžu naozaj vyberať. Je mi ľúto, že do knižníc sa nedostane všetka literatúra. Z nízkeho rozpočtu sa nedá kúpiť to, o čo by bol záujem.

• Prezradíte svoj nespĺnený vydavateľský sen?

– Určite chceme rozšíriť vydavateľské aktivity. Naše snaženie sa však viaže na odborných zamestnancov a najmä financie, ktoré by umožnili realizáciu projektov a ich výstup v kvalitných publikáciách.

• Aký máte názor na rebríčky bestsellerov?

– Odbyt a reklama vždy nezaručujú obsahovú kvalitu.

• Akú knižku práve čítate?

– Čítam a posudzujem diplomové práce, okrem nich lexikón J. M. Kobrinského z roku 1786 v origináli.

Lýdia Čelková

Zuzana Galovičová

Miklós Vojtek Terpsichora Istropolitana Tanec v Prešporoku 18. storočia

Bratislava, Divadelný ústav 2009

Publikácia popredného tanečného umelca a pedagóga (nar. 1947) vznikla, ako autor vysvetľuje v úvode, z jeho zaťažosti neuspokojí sa tvrdeniami divadelných historikov, že náš súčasný scénický tanec sa zrodil bez domácej tradície. Tento názor pretrvával jednoducho

preto, že o tanečnom umení sa zachovalo len málo dokumentov. Ale to ešte neznamená, že na území dnešného Slovenska a konkrétne Bratislavy sa nepestovalo tanečné umenie. Domáce tanečné tradície autor mapuje v období baroka,

keďže tereziánske obdobie bolo pre rozvoj kultúry a umenia na našom území veľmi priaznivé. Roku 1992 sa aj u nás zvýšil záujem práve o túto epochu, keď UNESCO vyhlásilo Rok stredo-európskeho baroka. Ani publikácie, ktoré začiatkom 90. rokov z tohto podnetu vyšli, však podľa autora dostatočne nepreskúmali a nedokumentovali tanečné umenie. A tak sa rozhodol tieto biele miesta našich kultúrnych dejín prebádať. Svoj výskum lokalizoval do Bratislavy, nie z lokálpatriotického zariadenia pre svoje rodisko, ale ako do kultúrneho centra.

Hneď v druhej kapitole uvádza širšie súvislosti tanca v 18. storočí, ako aj kultúrne podmienky Bratislavy v tomto období. Ťažiskom autorovho výskumu sú informácie o tanečnom dianí v novinách Prešburger Zeitung. „V rozpätí rokov 1768 – 1799 uverejnil Prešburger Zeitung 60 správ z 31 miest starého kontinentu. Spomína sa v nich 17 choreografov, 22 interpretov, 9 hudobných skladateľov, 4 scénickí výtvarníci a 1 teoretik (nie Noverre, ten sa spomína iba ako choreograf). Nenašiel som však nijakú zmienku o libretistoch. Uvedené mená sa vzťahujú k 29 scénicko-tanečným dielam.“ Veľmi zaujímavou spracoval tanečné umenie v aristokratických sídlach či kúriách, čitateľa prevedie slávnosťami od krajinských snemov a korunovačných osláv, cez kráľovské plesy a rozličné tanečné podujatia až po divadelné predstavenia na kráľovskom Hrade, keďže v tomto období bol spoločenský tanec úzko prepojený so scénickým. V týchto kapitolách nielenže vyčerpávajúco dokumentuje hlavnú tému svojho výskumu, ale podáva aj plastický obraz spoločensko-kultúrneho života mesta. Obrazovou dokumentáciou oživuje jednotlivé podujatia a dobovými kresbami a pôdorysami palácov a budov, kde sa tanečné umenie pestovalo, z ktorých viaceré dnes už nestoja, alebo ich okolie je zástavbou celkom zmenené, vytvára ucelenú predstavu o tomto období. Samostatné kapitoly venuje zábavám poddanstva, meštianstva a tancu v cirkevných školách. Rovnako pútavo sú spracované aj ťažiskové kapitoly venované profesionálnemu scénickému tancu v prešporských divadlách, baletom J. G. Noverra na prešporských scénach, baletom Gaspara Angioliniho v esákyovskom Mestskom divadle a ďalším scénickým predstaveniam tanca. Keďže v novopostavenom divadle v Prešporoku mal 11. októbra 1777 svetovú premiéru „pôvodný tragický pantomimický balet“ *Utrpenie mladého Werthera* podľa predlohy J. W. Goetheho, autor venuje jeho inscenácii samostatnú kapitolu a v prílohách uvádza okrem libreta aj bulletin k predstaveniu.

Publikácia zaujme príťažlivým štýlom aj bežného čitateľa, ktorý sa chce dozvedieť viac o kultúrnych tradíciách nášho hlavného mesta, svojím precíznym spracovaním (poznámky, literárne pramene, registre, prílohy) môže byť cenným zdrojom pre odborníkov.

Alžbeta Kováčová

O tvorbe a tvorivých stretnutiach s básnikom

Jurajom KUNIAKOM

Za tajomstvami krajiny

Juraj Kuniak (1955), vzdelaním elektrotechnický inžinier (ČVUT v Prahe) a biznismen (Nottingham Business School), nemá fóbiu z matematiky ani z techniky, rád navštevuje galérie a nadovšetko rád tvorí. Vie písať aj podnikateľ. Tvorbu a poéziu vníma v najširšom zmysle slova. Vedie vydavateľstvo Skalná ruža. Žije v horskej osade Kordíky na strednom Slovensku. Vydal básnickú zbierku *Premietanie na viečka* (1983), historickú esej *Pán Černovský* (1991), poéziu v próze *Súkromný skanzen. Etudy o etniku* (1993, spoluautor fotograf Juraj Čech), zbierku básní *Kúsok svetového priestoru* (1994), poému *Blúdívý nerv* (1995), básnické epistoly *Cor cordi* (2001), zbierku lyrických poviedok *Nadmorská výška 23 rokov* (2002), básnickú prózu *Pút k sebe* (2003), výber z poézie s emblémovým názvom *Skalná ruža* (2004), báseň v próze *Čiara horizontu v 27 jazykoch* (2008), zbierku básní *Zápisník lyrického spracovateľa / Notebook of a Lyrical Correspondent* (2008) a monografiu maliara Jána Kudličku *Mystérium krajiny / Mystery of Landscape* (2008, spoluautor Ján Kudlička).

• Ako ste sa s technickým vzdelaním dostali na dráhu básnika?

– Technika môže slúžiť ako pomôcka pri tvorivej činnosti. Napríklad elektronický slovník synonym slovenského jazyka je výborná vec. Niečo iné je vnútorná technika tvorby, ktorá pomáha tvorivému zámeru. Obidve tieto techniky – konkrétnu i abstraktnú – v súvislosti s tvorivosťou vnímam pozitívne. Pritom platí, že žiadna technika nie je dokonalá. Projekcia je dôležitá, ale čím by bola bez invencie? Pre mňa je technika nový kľúč, ktorý treba nájsť, vymyslieť, vyhábať sa zaužívaným spôsobom. Báseň chápem ako projekt zodpovedajúci technickému princípu dokonalej stavby.

• Čo vo vás dokáže vzbudiť tvorivé vzrušenie?

– Asi najviac ma vzrušuje tvorivá spolupráca. Ak sa stretnú ľudia, ktorí sa vedú počúvať a posúvať dopredu k spoločnému cieľu. Napríklad autor, výtvarník a knižný grafik. Alebo žena a muž v tvorivom vzťahu manželstva. Tomu hovorím bytostné stretnutia. V takých vzťahoch sa dokážem „roztvorit“.

• S maliarom Jánom Kudličkom ste spolupracovali na jeho monografii *Mystérium krajiny*, ktorá získala viacero ocenení – Prémium Literárneho fondu, Najkrajšia kniha Slovenska roku 2008, Kniha Liptova 2008, Cena ministra kultúry za vynikajúcu grafickú úpra-

vu (pre autora dizajnu). V čom spočíva mystérium jej úspechu?

– Monografia je príkladom „bytostného stretnutia“ v trojici – Ján Kudlička, autor obrazovej časti, Pavel Choma, autor knižného dizajnu, a ja, autor textu. Ide o krajinu, celoživotnú tému Jána Kudličku, v ktorej sa maliar minimalistickej skratky a pocitového extraktu postupne prepracoval k charakteristickým znakom krajiny a odkazom do univerza. Výtvarnú osnovu pretkáva životný príbeh zachytávajúci Kudličku v najrozličnejších atmosférach: v blízkosti L. Fullu, E. M. Šimerovej, v rozjímavosti na púšti v Egypte i práci vo filmových ateliéroch v Toronte na placi so Sofiou Lorenovou. Maliarov príbeh je plný stretnutí a objavovania nepoznaného. Kniha ako celok, vďaka Paľovi Chomovi, zaujme po prvom otvorení.

• Aké príležitosti na „bytostné stretnutia“ majú spisovatelia mimo Bratislavu?

– Považujem sa za vidiečana a rád navštevujem iných vidiečanov. Erika Jakuba Grocha v Uloží, Ruda Juroleka v Breze. Stretávame sa aj s Annou Ondrejkovou z Bobrovca. Mám rád stretnutia v krajine, spoločné výstupy na Choč, Babiú horu, Kriváň, do Tichej alebo Kôprovej doliny. Prihlásila sa k nám Mila Haugová zo Zajačej doliny, tak sa na ňu tešíme. A ešte ma veľmi potešila nová zbierka básní Ruda Juroleka *Smrekový les*.

Matúš Demko

Marta Součková (ed.): Medzi umením a vedou (pri príležitosti životného jubilea Stanislava Rakúsa)

Prešov, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2010

Zborník obsahuje príspevky, ktoré poukazujú na vnútornú diferencovanosť metodológie a cieľov literárnej vedy. Preto sa literárnovedné príspevky zameriavajú na tri základné ciele. Čo najvýstižnejšie postihnúť hlavné princípy autorského rukopisu – kontinuity medzi dvoma fázami Rakúsových próz hľadá a nachádza Peter Darovec v príspevku *Má excentrick centrum? (O poviedke Telegram)*, najkomplexnejšie uchopuje Rakúsovo dielo Zoltán Rédey v príspevku *Literárnoteoretická (seba)reflexia ako téma i tvorivá metóda románopisca*, interpretovať jeden samostatný text (napr. *Poetika kontrastu a grotesky v románe Stanislava Rakúsa Nenapísaný román* Anny Valcerovej či *Rakúsova próza Telegram* Jána Zambora) a situovať autorskú osobnosť v súradniciach národného a medzinárodného literárneho a literárnovedného kontextu (príspevok Petra Zajaca *Rozprávania Stanislava Rakúsa*). Pohľady na text dopĺňajú príspevky interdisciplinárneho charakteru. Ten sa stáva predmetom estetiky (príspevok Štefana Juska či Daniely Lešovej), translatológie (príspevok Ľubomíra Machalu – Simony Kukučkovej), filmovej vedy (príspevok Jána S. Sabola) či jazykovedy (príspevky Marianny Kraviarovej – Júliusa Zimmermanna a Jána Sabola – Olgy Sabolovej). Rôznorodosť možností uchopenia jedného komplexného predmetu – textov literárneho vedca a prozaika Stanislava Rakúsa – je primárne daná výnimočne vyrovnanou dvojdornosťou autora, originalnosťou, hĺbkou a presnosťou jeho vedeckých prác, ktoré sú autenticky obohacované o produkčné hľadisko a inšpiratívnosťou a kvalitou jeho umeleckých textov, ktoré naplňujú, ale i prekračujú a inými prostriedkami rozvíjajú jeho teoretické koncepty. V zborníku i z tohto dôvodu na-

chádzame len málo príspevkov, do ktorých je nadradená téma zakomponovaná neorganicky či dodatočne (výnimkami sú translatologický príspevok či príspevok Anny Zelenkovej).

Za mierny nedostatok možno považovať kvantitatívne nerovnorodé rozdelenie zborníka na dve časti, ktorých názvy podčiarkujú nevydarenú snahu o symetriu: *Medzi umením a vedou (vedecky)* – jej 27 príspevkov zaberá 280 strán – a *Medzi umením a vedou (umelecky)*, ktorá obsahuje tri krátke texty s celkovým rozsahom 10 strán. Táto chybička krásy je však nielen svedectvom o primárnej vedeckosti konferencie, ale i najlepším dôkazom o výnimočnosti Rakúskej dvojdorsnosti medzi literárnymi vedcami, teda ju môžeme takto nepriamo chápať ako veľmi funkčnú. V menšine sú aj príspevky, ktorých východiskom sa stali Rakúske literárnoteoretické texty. Zaujímavý z tohto pohľadu je najmä príspevok Mariána Andričíka *O Rakúsových jazykoch (na materiáli poviedok Matka Dorota a Alkoholická poviedka)*, overujúci Rakúske tézy o dvoch spôsoboch využitia jazyka v literárnych textoch. Príspevok Lucie Čandíkovej *Netextový priestor – priestor pre transcendentnú človeka (Porovnanie koncepcií „netextového priestoru“ Stanislava Rakúsa a „miest významovej nedourčenosti“ Wolfganga Isera)* vyzdvihuje v literárnej vede vzácne produkčné aspekty Rakúsových teoretických textov. Zborník *Medzi umením a vedou* mnohospoktovanosťou svojich príspevkov prezentuje tú pozitívnu stránku praxe vydávania zborníkov z literárnovedných konferencií, ktoré majú dvojakú výpovednú hodnotu – o svojej téme i o aktuálnom stave danej vednej oblasti.

Ivana Hostová

JUBILANTI

od 9. do 22. júna

- 9. 6. 1923 – Vít UŠÁK, básnik, autor kníh pre deti, prekladateľ
- 11. 6. 1940 – Marína ČARNOGURSKÁ-FERANCOVÁ, prekladateľka, sinologička, filozofka
- 13. 6. 1934 – Jozef PAVLOVIČ, básnik, spisovateľ pre deti
- 14. 6. 1942 – Mila HAUGOVÁ, poetka, prekladateľka
- 14. 6. 1951 – Marián REISEL, básnik
- 17. 6. 1964 – Kamil ZBRUŽ, básnik
- 18. 6. 1933 – Miroslav JANEK, publicista, prekladateľ
- 19. 6. 1931 – Šebastián LABO, autor literatúry faktu
- 20. 6. 1940 – Ján BERKY-LUBORECKÝ, spisovateľ pre deti
- 20. 6. 1950 – Alfonz LUKAČIN, prozaik, dramatik
- 21. 6. 1930 – Zdeněk EIS, literárny vedec, slovakista, prekladateľ
- 21. 6. 1934 – Ivan CVRKAL, literárny vedec, prekladateľ
- 21. 6. 1950 – Jana BODNÁROVÁ, prozaička, poetka, dramatička
- 22. 6. 1951 – Zlatko BENKA, básnik, prozaik
- 23. 6. 1973 – Peter KRIŠTÚFEK, prozaik
- 23. 6. 1947 – František KOLI, literárny vedec

Kto dostane knižku?

Dvanásť príbehov z cudziny G. G. Márqueza z vydavateľstva Ikar si prečíta Dušan GÓNOS z Jelšavy, poviedky J. Radičkova *Hady na lúkach* z Vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov Ján MATOŠ z Michaloviec.

V máji vyšlo vo vydavateľstve IKAR druhé, rozšírené a doplnené vydanie úspešnej knihy Jozefa Banáša *Idioti v politike*. Hoci skutočnosť, osoby a situácie opísané v tejto knihe sú podľa autora čistou recesiou

a s realitou u nás nemajú nič spoločné, možno ak si knižku prečítate v predvolebnom období, nebudete s touto autorskou poznámkou súhlasiť. Na súťažné kupóny Ikaru od vás čakáme do 23. júna.

OBJEDNÁVKA

Objednávam si dvojtýždenník **KNIŽNÁ REVUE** na rok 2010 od čísla ..... Cena jedného čísla je 0,35 €, dvojčíslo 0,70 €. Predplatné 9,10 €.

Meno:

Príjmenie (organizácia):

Ulica:

Mesto:

PSČ:

Podpis:

Vyplnený objednávkový lístok pošlite na adresu: Knižná revue, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava e-mail: krevue@litcentrum.sk

SPN – MLADÉ LETÁ
Strana 10

IKAR
Strana 11

Text musí klzať ako film pred našimi očami

Rozhovor s prozaikom Víťom STAVIARSKYM

Víto Staviarsky (1960) sa narodil v Prešove a stále žije vo svojom rodnom meste. Oplynulo ho štúdium na Strednej filmovej škole v Čimeliciach a na FAMU v Prahe, kde študoval scenáristiku a dramaturgiu. Byť filmovým scenáristom však bolo v istom období u nás zbytočné, a tak sa pre slovenskú literatúru zrodil prozaik. Knižne debutoval roku 2007 novelou *Kivader* (VISTA), ktorú prepísal z filmového scenára. Vlni mu vyšla *Záchytky* (Kalligram). Obidve prózy zaradila porota literárnej súťaže Anasoft Litera medzi desať najlepších v danom roku.

• Aký je váš vzťah k vlastnému písaniu? Roky ste aj nepísali, mali ste materiál, ale nevydávali ste ho.

– Niečo napíšem v zime, keď mám čas, ale potom je toľko iných problémov, že takmer zabudnem na text. A príde ďalšia zima, rozmýšľam, čo budem písať, a nájdem text, ktorý treba dokončiť. V písaní nemám rád priveľkú ambicióznosť, nie som taký ani v živote, myslím si, že nehori. Nič sa nečeje, keď sa to nevydá teraz, mám možnosť opraviť to. Čas mi hrá do karát. Na napísanom tiež neviem hneď ďalej pracovať. Ako by ma tie predstavy odrazu prestali zaujímať. Nechám to ležať. Mohol by som sa toho aj zbaviť napríklad tak, že to spálím v peci. Ale keď si text po čase prečítam a zvažím, že je tam niečo, s čím by sa dalo ďalej pracovať, tak začnem. Aj verziu nechám odležať, lebo som zistil, že tlak naozaj nie je dobrý. Ani v počítači neviem opravovať text, lebo ho len pokážim oficiálne správnymi slovami. Mój text také nechce. Slová musia zodpovedať postavie, takže niekedy musia byť aj akoby kostrbaté. Ak chcem dosiahnuť komický efekt, vetu musím narušiť. A to je niekedy na dlhšie a nedá sa to urýchliť. Scenáre som robil na jeden ťah, na termín, aby som dostal peniaze. Ale ak ide o prózu? Aké peniaze za to dostanem? Smiešne. Kto ma naháňa? Sám zodpovedám za výsledok, takže bolo možno aj dobré, že som niektoré texty v istých rokoch nedokončoval, keď som ešte nebol dost zrelý. Prvé poviedky by som dnes najradšej doškrtať. Mój časopisecký debut – poviedka *Praha v pršiplášti* – mal v roku 1987 dvadsať strán, dnes by to bolo možno sedem. Text musí klzať ako film pred našimi očami.

• Čo to znamená, že by ste robili také korekcie svojich prvých textov? Spoznali ste lepšie literatúru, alebo život?

– Možno jedno aj druhé. Vtedy som sa tlačil do pozície hrdinu, ktorý niečo prežíva, ale dnes už asi nemám tendenciu heroizovať sa. Tá póza z minulosti sa mi zdá hlúpa. Som asi pokornejší. A to je ten rozdiel, pre ktorý by som to rád skorigoval. Na čo mám byť pyšný? Že mám na krku päťdesiatku?

• Vďaka čomu ste dokázali odhodiť nepodstatné a sústrediť sa na naozaj dôležité?

– Možno preto, že ma život bil, mi veľkášstvo pripadá nafúknuté. Viem, že po úspechu ma čakajú starosti, že človek sa môže tešiť asi tak päť minút, a potom príde čosi, čo vám radosť pokazí.

• Človek si ale potom môže myslieť, že už pozná všetko a pozerá sa na to realisticky, trievymi očami. MysliWSKI píše, že celý náš život je iba reťaz ilúzií. Ako je to u vás, pokiaľ ide o poznanie života, máte ešte stále nejaké ilúzie?

– Naivný som stále, vždy ma niečo prekvapí a potom sa chytám za hlavu – ja hlupák, toto som nevedel! V písaní sa nevdávam ilúzie, že text môže byť kvalitnejší. Že sa zaň nebudem hanbiť. Možno by mi stačilo vyprázdniť šuflíky. Ale aj to bude ilúzia, lebo keď ich vyprázdním, možno že sa v nich objavia noví démoni. Budú ma strašiť a poháňať.

• Mimočodom, čo ešte máte v zásuvkách?

– Chcel by som ešte opísať to smiešne obdobie môjho života, keď som sa pokúšal byť scenáristom. Sčasti ho už opísané mám. Je to tragikomický zápas, ak niekto na Slovensku chce byť scenáristom a užiť sa tým, myslí si, že to bude fungovať podľa jeho predstáv, ale zvyčajne je

všetko presne naopak. Začne sa to porevolučným nadšením, že bude vydláždená cesta pre film, a nakoniec – ako som to musel zabaliť, stiahnuť chvost a stratiť sa v šedom dave.

• To bolo v 90. rokoch, keď vám scénare raz brali, raz zastavovali ich realizáciu, až ste na to rezignovali a päť rokov ste nič nenapísali.

– Štrajkoval som. Ako jediný. Lebo ma to otrávil. Načo budem písať? Aby mali ostatní radosť? „Je to výborné, natočíme to!“ vraveli mi, kým som im to nepredal. A keď to kúpili a ja som sa pýtal, kedy sa začne filmovať, krčili ramenami, vyhýbali sa mi, nezdvíhali telefóny... To je frustrujúce.

• Ale nie je vám ľúto toho, čo ste vytvorili?

– Je mi ľúto najmä tej energie. Aj preto teraz scenár *Šlepej lásky* mením na novelu.

• To bolo jedno obdobie vášho života. Aká by bola úplná „periodizácia“?

– Prvé obdobie, ktoré by som ohraničil, by bolo obdobie vzbúreného študenta. Začal som písať básne, nechal som školu, išiel som sa túlať, a potom som za to päť rokov platil. Vzbúrelec skončil v montérkach. S knihou vo vrecku. Robil som kulisára v Prahe. Ale začal som poznávať život. Školu som si dokončil v náhradnom termíne; čiže romantické gesto sa skončilo vytriezením. Potom som sa oženil. Odrazu ako keby som dostal rozum. Chcel som už konečne normálne žiť. Po romantickom období nastalo realistické. Našiel som si „serióznu“ prácu – na záchytky. Za päť rokov, čo som tam robil ošetrovateľa, dokončil som strednú školu, dostal sa na vysokú, stabilizoval som si život, usadil sa, založil si rodinu, začal som písať poviedky, scénare. To bolo šťastné obdobie.

• Na FAMU v Prahe ste študovali v rokoch 1987 – 1992. Nasledoval pokus dobyť slovenský a český film.

– Práca na scénároch, prepletená starostami životnej rodiny, teda som aj obchodoval.

• A teraz je aké obdobie?

– Po scenáristickom som musel zatáť zuby a mazať, kým som sa ekonomicky nestabilizoval, aby som si znovu mohol dovoliť luxus písania.

• Nadalej platí, že ste „zimný spisovateľ“ a v ostatnom čase „predavač púťových atrakcií“?

– Áno. Aj keď zimný spisovateľ teraz natáha pisanie do leta, čo je nebezpečné, lebo keď sa mi naruší obchodný režim, nemôžem si dovoliť ďalšiu zimu písať. Musel by som sa niekde zamestnať, čo by som po obchodnej sezóne asi fyzicky nezvládol.

• Máte zábavnú prácu?

– Na prvý pohľad vyzerá dosť zábavne. Lenže je adrenalinová a vyčerpávajúca. Niekedy tomu hovorím, že je to boj s vodnými parami. Najväčšou hrozbou pre obchodníka môjho typu je dážd, búrka, tá naruší všetky plány. Aj iné okolnosti, napríklad konkurencia, ale najväčší boj zvädzam s vodnými parami.

• Pre ľudí je to atraktívne povolanie a musia to byť aj zdroj zvláštnych zážitkov, alebo nie?

– Iste, po tom, čo v zime sedím zavretý doma nad papiermi, odrazu sa na jar vydávam na cesty, krížom-krážom po Slovensku, aby som sa nadýchol, aby som nevidel pred sebou iba papieri popisované slovami a vymyslené postavy, ale naozajstných ľudí z mäsa a kostí.

• Aké je to byť „zimný spisovateľ“?

– Píšem cez deň. Vyveziem sa na chalupu, urobím si kávu, čaj a začnem trieskať do stroja. Musím dostať na papier asi tak päť strán denne.

Keby som to neurobil, celý deň by som sa iba prechádzal, rozmýšľal, deň by prešiel naprázdno a mňa by príšerne rozbolela hlava. Ale ak všetko dobre šliape a plním si dennú normu, po istom čase ostane na stole popísaná kópka papierov. Tú potom zopnem a tú zopnutú kópku papierov nazývam „holotext“.

• Za nami je zima, aká je „žatva“?

– Škrtať som text, ktorý som písal minulú zimu. Prepísal scenára *Šlepej lásky* na novelu, aby som to už uzavrel. Vydám to, a bude to preč. Nech to mám z krku. Minulú zimu som ešte stihol napísať takú kratšiu novelu, baladu z východu, ale tú už asi nestihnem tento rok doškrtať.

• Obidve vaše knihy – *Kivader* aj *Záchytky* – sa dostali medzi desať najlepších próz príslušného roka. Ako to vnímate?

– Asi som dobrý (smiech). Beriem to ako normu. Keby som sa nedostal do finále Anasoft Litera, nahnevalo by ma to. Nie kvôli porote. Kvôli sebe. Lebo by som si vravel, že som niekde spravil chybu. Existuje latka, ktorú si sám kladiem a nechcem ju podliezať. Snažím sa písať tak, aby sa moje texty ľuďom páčili. Čo sa mám snažiť, aby sa nepáčili? Chcem, aby boli zrozumiteľné desaťročnému i sedemdesiatpäťročnému čitateľovi. Mužom i ženám. Ale čo je zaujímavé, moje prózy končia skôr v rukách intelektuálov, než u jednoduchého čitateľa.

• Myslite si, že sa im páči jednoduchosť vašich textov? To, že ich nezaťažujete všetkým tým, čo si vy o veciach myslíte?

– Neriešim metafyzické problémy. Neprikladám postavám nič navyše. Načo? Ja, autor z východného Slovenska, tu mám viesť reči ako nejaký parížsky intelektuál? Nie je to vhodné. Nechcem pasáže, ktoré by čitateľ preskakoval alebo nad nimi škrípal zubami. Text musí bežať ako film. Nesmie sa zastavovať pre riešenie hlúpostí.

• Babel hovorí, že netreba ísť do bočných ulíc, ani keď tam kvitnú agáty a dozrievajú gaštan. Príbeh má ísť po hlavnej. A kladie si otázku: Treba viac slov? Aj pri tých najzávažnejších udalostiach: Bol človek. Niet viac človeka. Aj vo vašej *Záchytky* je dosť dôvodov na „závažné existenciálne úvahy“, ale nemáte ich tam.

– Zo začiatku som ten materiál trochu heroizoval, nebol som naň dostatočne pripravený. Vtedy by som pridával, lenže ak by som to robil, priveľmi by som zakopával sám o seba.

• Viem už o vás, že keď píšete, veľmi to so svojimi postavami prežívate. Typický pre vás je aj humor. Čo ešte?

– To, čo píšem, musím vidieť. To mám z filmu, ten mi to vnútil, že čo sa deje, vidím pred očami, aj preto reflexie neprikladám, pretože tie nevidím. (Smiech.) Potrebujem, aby text bol ako keby až vzorec. Potrebujem pocit uzavretosti,

aby všetko zapadlo na svoje miesto. Napriek intenzívnosti môjho písania mám silný pocit nutnosti text vystávať, aby som cítil jeho stavbu, ako keby šlo o nejakú hudobnú kompozíciu. A musí tam byť aj istá hermetickosť. Už na začiatku musím cítiť koniec. V *Záchytky* to nie je také zjavné, najmä v jej prvej časti, ale v *Kivaderovi* áno. Aj pokiaľ ide o *Šlepu lásku*, aj o novelu, ktorú práve píšem. Žením sa ku koncu. Možno sa to potom prenáša aj na čitateľa, ktovie...

• Povedali ste mi, že podľa vás si možno ešte takých päť rokov popíšete, a potom už nie. To ste ako mysleli?

– Odhadol som, koľko mi môže trvať, kým spracujem to, čo som zažil. K svojej autobiografii som sa zatiaľ veľmi nedostal, aj keď *Záchytky* z nej vychádza. A ešte by som sa chcel poposovať s reflexiou. (Smiech.)

• Vydáte všetky vynechané úvahy z predchádzajúcich kníh?

– Asi k nim dospejem, keď budem písať o svojom hrdinovi. Svet a on budú v konflikte, keďže to bol mladý človek, ktorý sa búril.

• Všetko písanie je autobiografické, len niektorým spisovateľom sa viac, iným menej darí vytvárať aj iné postavy okrem seba. Ako ste na tom vy?

– V *Záchytky* som sa dosť odstrihol od seba. Vychádzal som síce z denníka, ktorý som si v tom čase písal, ale ani v denníku som sa nezaoberal sebou. Prostredie bolo totiž transparentnejšie než ja. Aj keď sem-tam nejaká poznámka ošetrovateľa oživila tie príbehy. Aj ich odľahčuje. Bál som sa prílišného naturalizmu. Moja *Záchytky* je oproti skutočnosti veľmi mierna. Povedal by som až mákka...

• Naozaj zmierňujete, píšete: „Človek sa tu na záchytky napočúva množstvo príbehov, ak by im veril, osprostol by.“ Tým otvárate aj čitateľovi „únikový východ“.

– Pre mňa to bola škola. Najprv som veril pijanovi, potom sa ukázalo, že opak je pravda. Okolie len reagovalo na to, čo robil. Zistíte, že každý tam ospravedlňuje seba samého, robí sa lepším, a potom už neveríte tomu človeku už tak úplne, viete, že sa vráti k pitiu. Keď som nastúpil za ošetrovateľa do psychiatrickej liečebne v Bohniciach, ako prvé mi povedali, že oči treba mať aj vzađu.

• Odvtedy sa dosť zmenilo. Napríklad, že ste známy spisovateľ. Aké je to?

– Keď vyjde v nejakých novinách rozhovor so mnou, tak asi dva týždne sa neukazujem v meste. (Smiech.) Kým všetci nezabudnú. Kým sa neskončí „chemický poplach“. Môže mi to poličotiť, ale nazdávam sa, že pre spisovateľa nie je náležité, aby si naňho ukazovali prstom, že aha, to je on. Mal by asi byť niekde zalezý.

• Je ešte niečo, na čo som sa nespýtala, ale vy viete, že je to dôležité?

– Že som čím ďalej, tým viac prírodný človek. Uchylujem sa na vidiek, viac-menej do samoty. Asi som svojím spôsobom plachý. Možno, že sa úplne stiahnem po tých knihách, ktoré by som ešte chcel napísať. Možno, že ma to všetko otrávi.

• A možno vám to zachutí.

– Vďaka čomu?

• Že budete aj naďalej vidieť „zrážky človeka so životom“, a teda budete mať dôvod stále písať.

– Viete čo? Postupne si uvedomujem, že tým, že som vydal najprv *Kivadera*, a nie absurdné grotesky, ktoré som písal v deväťdesiatych rokoch, narazil som možno na lepšiu dreň života alebo príbehov a som rád. Tie grotesky boli iba také intelektuálne hry so slovíčkami, vetičkami. Ako keď sa hrá dieťa s bublinami. No a postupne ma to asi privádza písať o tom, čo som sám zažil. Možno, že sa vysmejem sám sebe. A keď už sám sebe – tak možno zároveň aj svet! (Smiech)

Ivana Jachymová